

10 JAAR THUIS IN DE STAD-PRIJS

WINNAARS 2001-2010

**THUIS
IN DE
STAD.BE**

Vlaamse overheid

INHOUD

VOORWOORD MINISTER FREYA VAN DEN BOSSCHE	4
JURYVOORZITTERS OVER 10 JAAR <i>THUIS IN DE STAD</i>-PRIJS	6
OVER DE <i>THUIS IN DE STAD</i>-PRIJS	8
TIJDSLIJN	10
THUIS IN DE STAD 2010	13
Gent het STAM	14
Genk De Genks	16
THUIS IN DE STAD 2009	19
Antwerpen Park Spoor Noord	20
Mechelen Global Fiesta	22
Antwerpen De kaaien worden weer van ons	24
THUIS IN DE STAD 2008	27
Antwerpen Theaterplein	28
Brugge Speelruimtebeleidsplan	30
Gent Speelweefsel	32
Gent Duurzaam Huis	34
Kortrijk Prikkelpad Marke	36
THUIS IN DE STAD 2007	39
Kortrijk Sint-Denijsstraat	40
Kortrijk Commerciële innovatie in een stedelijk weefsel	42
Genk Winnie-tooh	44
Antwerpen Opsinjoren	46

THUIS IN DE STAD 2006	49
Aalst Parktuin Schelfhout	50
Brussel Koplopers	52
Gent Open Ramen	54
Brugge Brugse wijken gaan digitaal	56
Antwerpen Droom de stad	58
Brussel Arabesk-Palaverboom	60
THUIS IN DE STAD 2005	63
Antwerpen Het Schipperskwartier	64
Leuven Teverkstellingsproject	66
THUIS IN DE STAD 2004	69
Aalst Sint-Elisabeth	70
Gent Plassen met klasse	72
THUIS IN DE STAD 2003	75
Mechelen Lamot, Dijlepad en Dijlebrug	76
Antwerpen De Roma	78
THUIS IN DE STAD 2002	81
Antwerpen De Coninckplein	82
Brussel Limiet Limite	84
THUIS IN DE STAD 2001	87
Leuven Penitentienestraat	88
FOTO-OVERZICHT 10 JAAR THUIS IN DE STAD-PRIJS	90
COLOFON	91

10 JAAR *THUIS IN DE STAD*-PRIJS

“Burgemeesters, kom uit uw schelp en ding mee naar de *Thuis in de Stad*-prijs van de Vlaamse overheid.” Met deze slogan gaven toenmalig Vlaams minister van Stedenbeleid, Paul Van Grembergen, en Jan Hoet de aftrap van de eerste uitreiking van de *Thuis in de Stad*-prijs. Tien jaar later is de prijs het instrument bij uitstek om vernieuwende en originele stadsprojecten voor het voetlicht te brengen. Als bekroning en als inspiratie voor goede stedelijke vernieuwing.

Vaak komen de negatieve aspecten van de stad in beeld. Laat ons niet naïef zijn. Steden trekken inderdaad miserie en problemen aan. Armoede slaat er harder toe en is moeilijk te bestrijden. Daar proberen steden een antwoord op te geven. Niet enkel door te investeren in stenen, maar ook door te investeren in mensen. Door

infrastructurele, zichtbare ingrepen te laten samengaan met investeringen die je niet ziet maar wel voelt, zoals betaalbare woningen of beter samenleven. Dat is stadsvernieuwing die nieuw leven door de straten jaagt. In die zin zijn de steden de motor van vernieuwing binnen de eigen stadsmuren, maar ook de aanjagers van verandering voor heel Vlaanderen.

Op die dubbele rol van de steden steunt het Vlaamse stedenbeleid. Concreet vertaald krijgen de steden de ruimte en vrijheid om hun eigen beleid uit te tekenen. Terecht, want zij weten het best hoe ze de uitdagingen moeten aanpakken. Maar dat neemt niet weg dat ze daarbij geen hulp kunnen gebruiken van Vlaanderen. Die ondersteuning verloopt via twee sporen. De uitbouw van een horizontaal Vlaams stedenbeleid biedt antwoord op de

groeïende vraag van steden naar een integrale, multidisciplinaire aanpak op Vlaams niveau. Een fenomeen als stadsvlucht, bijvoorbeeld, kan niet opgelost worden vanuit één beleidsdomein. Dat vergt een gestroomlijnd beleid, waarin elk domein oog heeft voor de steden en waarin er afstemming is tussen de verschillende domeinen en initiatieven van collega-ministers en hun administraties.

Het tweede spoor is het zogenaamde verticale beleid of, anders gesteld, de instrumenten die enkel en alleen ingezet worden ter ondersteuning en versterking van de steden: het Stedenfonds, de stadscontracten en het stadsvernieuwingsfonds. Ook de *Thuis in de Stad*-prijs hoort in deze rij thuis. Als kers op de taart, als beloning en bekroning van goede stedelijke vernieuwing.

Dit boek bundelt de bekroonde projecten van de voorbije tien jaar. Ze geven een mooi beeld van stadsvernieuwing in Vlaanderen. Deze projecten verbazen en inspireren. Maar bovenal hoop ik dat ze verleiden. Zodat we met z'n allen (een beetje meer) verliefd worden op onze steden.

Freya Van den Bossche

Vlaams minister van Energie, Wonen, Steden en Sociale Economie

De juryvoorzitters over 10 jaar *Thuis in de Stad*-prijs:

“DIALOOG OP GANG GEBRACHT”

In tien jaar heeft de jury van de *Thuis in de Stad*-prijs zich over 166 dossiers gebogen en ze gewikt en gewogen. “Het is een wedstrijd en uiteindelijk moet er een stad winnen. Maar dat betekent daarom niet dat er verliezers zijn. We zijn in al die jaren aangenaam verrast door zoveel enthousiasme, innovatie en participatie binnen de centrumsteden. En dat heeft vaak tot spannende discussies geleid”, weten de twee juryvoorzitters Filip De Rynck (2001-2005) en Maria De Bie (2006-2010). Een terugblik.

De *Thuis in de Stad*-prijs is ontstaan om goede stedelijke vernieuwing te bekronen. “Het was een nieuw, bescheiden idee om goede praktijken in de kijker te zetten. Tien jaar geleden was er vrijwel geen samenwerking tussen de verschillende steden. Dat is vandaag wel anders, steden wisselen innovatieve ideeën uit en inspireren elkaar. In die zin heeft de *Thuis in de Stad*-prijs de dialoog op gang gebracht en de interactie aangewakkerd. Dat merken we trouwens ook in de projectvoorstellen: steden verwijzen naar elkaar en profileren zich ten opzichte van elkaar.”

In de beginjaren was er nochtans geen open cultuur van stedelijke vernieuwing. “Nee, de steden hadden niet de gewoonte om inkijk te geven in hun interne keuken, om zich zo ‘kwetsbaar’ op te stellen voor een jury. Die openheid is geleidelijk gegroeid en vandaag stellen de steden hun projecten bijzonder professioneel voor. Een interessant leerproces. Het juryverslag vormt ook een toetssteen voor verdere discussie binnen de steden.”

Alle ingediende projecten worden getoetst aan de beoordelingscriteria. De jury, divers samengesteld, weegt de verschillende criteria onderling af. "Altijd discussie maar nooit ruzie (lacht). En hoe meer steden en projecten, hoe meer argumenten. Daarom zijn we streng maar rechtvaardig, op basis van een sterk onderbouwde argumentatie. Het is boeiend om de verschillende motivaties van de juryleden tegen elkaar af te wegen. Interessant ook om stedelijke vernieuwing vanuit verschillende domeinen te zien: stedenbeleid, bestuurskunde, mobiliteit, architectuur... Elk jaar beginnen we onbevangen aan de jurering en laten we ons verrassen door de meest verbeeldingrijke en verfrissende projecten."

Een hoogtepunt in tien jaar *Thuis in de Stad*-prijs? "De fantasie van sommige projecten, de durf om buiten de lijntjes van de verwachting

te kleuren. In al die jaren hebben we veel beklievende projecten gehad en zagen we stedelijke vernieuwing in al haar aspecten groeien. Zo is er op het vlak van participatie een hele weg afgelegd. De tijd van zes beleids mensen op een rij die een plan toelichten aan de bevolking is voorbij. De burgers worden vandaag van in het begin bij projecten betrokken en 'eigenen' zich zo een stukje stad toe. Waardoor stedelijke vernieuwing een groot draagvlak krijgt."

Maria De Bie is hoofddocent van de faculteit Psychologie & Pedagogische Wetenschappen, vakgroep Sociale Agogiek, aan de Universiteit Gent.

Filip De Rynck is hoogleraar aan de Hogeschool Gent, departement Handelswetenschappen en Bestuurskunde.

OVER DE *THUIS IN DE STAD*-PRIJS

De *Thuis in de Stad*-prijs is een van de hefboomen die de Vlaamse regering inzet voor de ontwikkeling van een stedenbeleid. Het doel van deze prijs is:

- steden bekronen voor innovatieve realisaties;
- innovatie op het vlak van stedelijkheid stimuleren door geslaagde projecten onder de aandacht te brengen;
- goede voorbeelden verzamelen om het stedenbeleid te stofferen en te inspireren.

De winnende projecten die in dit boek zijn opgenomen, focussen op verschillende aspecten van stedelijkheid en hebben vaak meerdere doelen. Dat kan gaan van meer sociale cohesie nastreven tot een woonbuurt aantrekkelijker maken. Van een wijk integreren bij de stad tot een nieuwe dynamiek op gang brengen met meer samenhang tussen de buurtbewoners. Deze projecten hebben geen houdbaarheidsdatum. Ze bewegen, hun context kan wijzigen. In die zin is deze publicatie een momentopname in een breder proces van stedelijke ontwikkeling en van het debat over stedelijkheid.

VOOR MEER INFORMATIE OVER HET VLAAMS STEDENBELEID EN DE *THUIS IN DE STAD*-PRIJS:
WWW.THUISINDESTAD.BE

CATEGORIE 1

Sinds 2001 bekroont de Vlaamse overheid jaarlijks een fysiek ruimtelijk project waarbij

verschillende aspecten van stedelijkheid aan bod komen.

BEOORDELINGSCRITERIA:

- het vernieuwende karakter van het project en de herkenbare regiefunctie van de stad;
- de waarde en effectiviteit van het gerealiseerde project of van het project in een vergevorderd stadium;
- de positieve effecten van het project op een of meer aspecten van leefbaarheid: huisvesting, stedelijke ruimte, mobiliteit, leefmilieu, plaatselijke economie, sociale cohesie, cultuur en democratisch besturen;
- de mate waarin de bevolking bij het concept en bij de realisatie van het project betrokken is;
- de mate van partnerschap: horizontaal (publiek-publiek, publiek-privé) en verticaal (federale-regionale-lokale overheden).

CATEGORIE 2

Bij de toekenning van de prijs aan een fysiek ruimtelijk project werd het voorstel gelanceerd om het daaropvolgende jaar ook een prijs toe te kennen aan een niet-fysiek project. Stedenbeleid en stedelijkheid zijn immers meer dan alleen een stenen realiteit. Sinds 2002 reikt de Vlaamse overheid daarom een prijs categorie 2 uit. Die gaat naar een innovatief niet-fysiek project dat de stad initieert of ondersteunt en

dat door de verweving van functies bijdraagt tot een sterke stedelijke dynamiek. Het thema voor de prijs categorie 2 verschilt jaarlijks. Volgende thema's kwamen al aan bod: burgerinitiatieven, innovatieve samenwerkingsvormen, samenwerken en samenleven in interculturele diversiteit, jongerenprojecten, stedelijk ondernemen en kindvriendelijke stedelijkheid.

BEOORDELINGSCRITERIA:

- het vernieuwende karakter van het project;
- de mate van afstemming met de betrokken bevolkingsgroepen (stadsbewoners, stadsgebruikers...);
- duurzaamheid van het project;
- de voorbeeldfunctie en overdraagbaarheid van het project;
- het participatieve karakter van het project;
- de aandacht voor netwerkvorming.

CATEGORIE 3

In 2007 ontstond er een derde categorie *Thuis in de Stad*-prijs, specifiek voor de bekroning van innovatieve bewoners-, buurt- of wijkinitiatieven die door de stad (h)erkend en gestimuleerd worden. Sinds 2010 is

deze categorie geïntegreerd opgenomen in categorie 2, inclusief de positieve effecten van categorie 3 zoals aandacht voor participatie en netwerkvorming.

ANTWERPEN

De Coninckplein (1)

BRUSSEL

Limiet Limite (2)

AALST

Sint-Elisabeth (1)

GENT

Plassen met klasse (2)

01

02

03

04

05

LEUVEN

Penitentiënenstraat en omgeving (1)

MECHELEN

Lamot, Dijlepad en -brug (1)

ANTWERPEN

De Roma (2)

ANTWERPEN

Het Schipperskwartier (1)

LEUVEN

Tewerkstellingsproject
laaggeschoolden (2)

CATEGORIEËN

- (1) geïntegreerd infrastructuur project
- (2) niet-infrastructuur project
- (3) bewoners-, buurt- of wijkinitiatief

AALST

Parktuin Schelfhout (1)

BRUSSEL

Koplopers (2)

GENT

Open Ramen (3)

BRUGGE

Brugse wijken gaan digitaal (3)

ANTWERPEN

Droom de stad (3)

BRUSSEL

Arabesk-Palaverboom (3)

ANTWERPEN

Theaterplein (1)

GENT

Speelweefsel (2)

BRUGGE

Speelruimtebeleidsplan (2)

GENT

Duurzaam Huis (3)

KORTRIJK

Prikkelpad Marke (3)

GENT

Het STAM (1)

GENK

De Genks (2)

06**07****08****09****10****KORTRIJK**

Sint-Denijsstraat (1)

KORTRIJK

Commerciële innovatie (2)

GENK

Winnie-tooh (3)

ANTWERPEN

Opsinjoren (3)

ANTWERPEN

Park Spoor Noord (1)

MECHELEN

Global Fiesta (3)

ANTWERPEN

De kaaien worden weer van ons (3)

2010

“VAN HOSPITAAL NAAR CULTUURSITE”

BESCHRIJVING

Met het STAM heeft Gent er een unieke cultuurspeler bij. Het nieuwe stadsmuseum op de Bijlokecampus is de perfecte introductie en toegangspoort tot de Bijlokesite en de stad. Het STAM is gehuisvest in een abdijcomplex dat zijn oorspronkelijke functie verloor. Zo krijgt waardevol patrimonium een innovatieve herbestemming met respect voor het historische karakter. Met dit project tekent de stad voor de reconversie van een waardevolle site. Het STAM is een vernieuwende speler in een open en toegankelijke kunst- en cultuurcampus, beheerd door de Stad Gent en de Hogeschool Gent.

IMPACT

Het STAM is de perfecte uitvalsbasis voor een dagje Gent. Bezoekers krijgen er de perfecte inleiding op Gent en worden doorverwezen naar andere plekken die Gent tot Gent maken. Het STAM nodigt uit om de

stad te ontdekken. Niet alleen voor bezoekers maar ook voor bewoners is het stadsmuseum een poort naar de stad. De Bijlokesite is ook een grote tuin voor de buurtbewoners. De site veranderde van 'louter een voetpad aan een drukke ringlaan' naar een groene en culturele rust- en ontmoetingsplek.

INNOVATIE

De gezamenlijke, planmatige en doelgerichte investeringen van de Vlaamse overheid, provincie Oost-Vlaanderen, Stad Gent en de Hogeschool Gent hebben het verval van de historisch belangrijke en waardevolle Bijlokesite gekeerd. Het vernieuwende ligt in de linkers met de stad en het feit dat de stad het onderwerp is in het STAM. De Bijlokesite kan in het vernieuwende erfgoedbeleid dat de Vlaamse Gemeenschap voert ook model staan voor het innovatief omgaan met historisch erfgoed.

STAD	Gent
PROJECT	De ontsluiting van de Bijlokesite, het STAM als toegangspoort
BESCHRIJVING	herbestemming patrimonium als cultuurcampus
JAAR	2010
CATEGORIE	geïntegreerd infrastructureel project

© PHILIPPE DEPREEZ

PARTICIPATIE

Met regelmaat communiceerde Gent over de ontwikkelingen op de Bijlokesite en vooral over het nakende stadsmuseum. Deze communicatie was geen eenrichtingsverkeer. De stad betrok zowel de Gentenaars als de grote studentenpopulatie en gebruikers van de stad. Zo kwam er onder meer een onderzoek naar de verwachtingen van verschillende doelgroepen rond een nieuw stadsmuseum: onervaren museumpubliek, allochtonen, gezinnen, senioren, leerlingen uit basis- en secundair onderwijs, studenten en toeristen dachten mee via interviews in groep. Tijdens de bouw van het STAM konden geïnteresseerden online de werken volgen. Het STAM postte er elke week nieuwe foto's en een blogger hield op Gentblog een verslag bij.

QUOTE JURY

“De herbestemming van de Bijlokesite en de realisatie van het STAM als sluitstuk daarvan, is een bewuste keuze om van een site die stilaan uit het collectieve geheugen van de stad dreigde te verdwijnen, opnieuw een open en toegankelijke plek te maken. Een plek die het imago van de stad als ‘scheppende stad’ en ‘stad van kennis en/van cultuur’ uitdraagt. Voor bezoekers biedt het vaste circuit van het STAM de perfecte introductie tot de stad, een ideaal beginpunt voor een culturele of historische verkenning van de stad. Ook de deelnemers aan de stadsklassen kunnen er alles leren over de stad en haar geschiedenis en het STAM gebruiken als uitvalsbasis.”

“SAMENLEVEN IN DIVERSITEIT”

BESCHRIJVING

‘De Genks. Wij maken de stad’ willen via stadsgesprekken meedenken en meewerken aan een sterkere en warmere samenleving. Het project zoekt naar een nieuw samenlevingsmodel voor een multiculturele stad. Zo’n 40 Genkse vrijwilligers (‘uitdaggers’) trokken met zelfgekozen thema’s de straat op. Ze gingen in dialoog met andere Genkenaren, organiseerden gespreksavonden en buitenactiviteiten om te achterhalen ‘wat er leeft in de stad’. Samen met de stad analyseerden ze de verslagen van deze gesprekken. Deze dialooffase is een eerste stap in de richting van een nieuw strategisch beleidsplan van de stad. Genk streeft daarin drie doelen na: een betere sociale cohesie tussen de Genkenaren, meer gelijke kansen voor alle Genkenaren en de diversiteit van de Genkse bevolking nog meer tot een troef van de stad maken.

IMPACT

Het project De Genks is een proces, gebaseerd op een spiraalbeweging. In elke fase mikt de stad op periodes van plannen, zaaien, handelen en oogsten. Per fase neemt deze spiraalbeweging meer betrokkenen mee op sleeptouw. Op die manier rekent de stad erop dat De Genks direct of indirect meer en meer Genkenaren bereiken. En dat ‘samenleven in diversiteit’ een vanzelfsprekender item wordt voor de Genkenaren. 3.200 bewoners namen deel aan een gesprek met een uitdager. Alle Genkenaren kregen ook ‘De Genksenaar’, een krant met een verslag van de gesprekken.

INNOVATIE

Het project is vernieuwend en inspirerend. De stad ging intensief op zoek naar specifieke profielen van vrijwilligers op basis van een diversiteitsmatrix en via relationele netwerken die verder reiken dan de bestaande contacten. Er ontstond een intense

© ANDRE HELLOFS

STAD	Genk
PROJECT	De Genks. Wij maken de stad.
BESCHRIJVING	samenlevingsmodel voor multiculturele stad
JAAR	2010
CATEGORIE	niet-infrastructureel project

samenwerking tussen stadsbestuur en 40 vrijwillige Genkenaren. Daarbij koos de stad voor alternatieve gesprekstechnieken om stadsbewoners met elkaar in dialoog te laten gaan. De uitkomst van een uitgebreide dialoog wordt via de stadskrant, een laagdrempelig medium, teruggekoppeld naar de volledige bevolking.

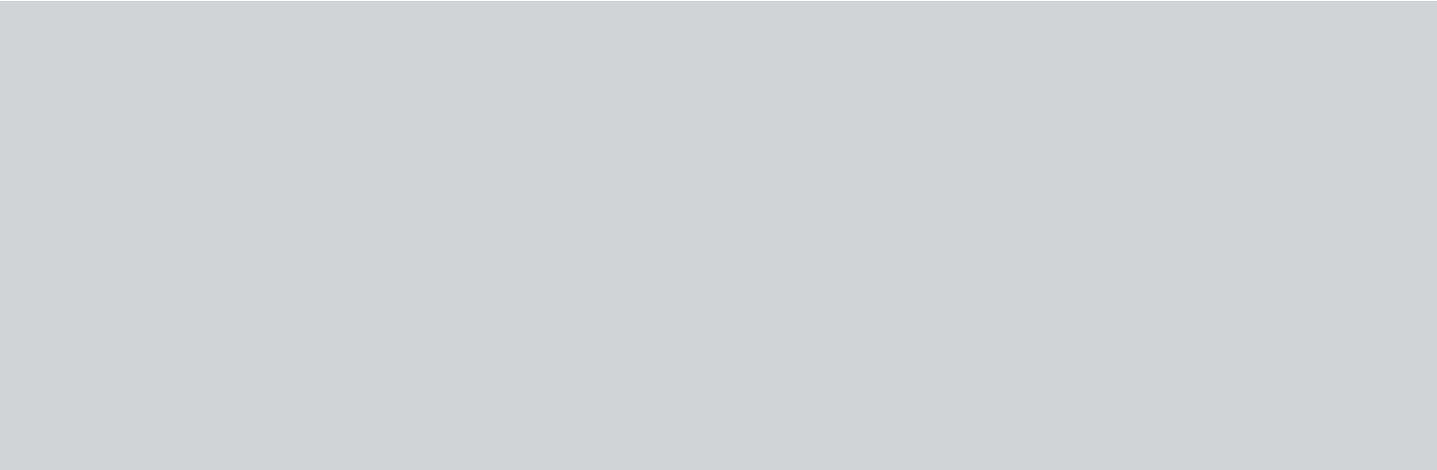
PARTICIPATIE

Veertig Genkenaren met verschillende profielen stapten volledig mee in de eerste fase van het project. Het stadsbestuur liet het proces voor een stuk los, terwijl de Genkenaren een grote mate van zelfstandigheid en verantwoordelijkheid kregen. Zowat 3.200 Genkenaren namen deel aan een gesprek met een uitdager. Hierbij kwamen zowel de plus- als de minpunten van wonen in Genk aan bod. De bewoners konden ook aangeven wat er volgens hen nog moet gebeuren om een warmere samenleving te creëren. Ze moesten telkens aangeven wie hiervoor het best geplaatst is. Op deze manier willen De Genks aantonen dat een sterke lokale

samenleving een gedeelde verantwoordelijkheid is. De groep vrijwillige Genkenaren durft zich intussen een burgerbeweging noemen die het project verder promoot en warm houdt in de eigen kringen en daarbuiten.

QUOTE JURY

“Het is een mooi project op ruime schaal, het betreft heel Genk. De stad stelt zich zeer kwetsbaar, zeer open naar de bewoners op. Het project is ontstaan vanuit de problematiek van toenemende segregatie. Het is een bottom-upverhaal met dubbel doel: de opbouw van een nieuw samenlevingsmodel en de introductie van een gesprekscultuur op zich. Het project is vernieuwend en heeft een voorbeeldfunctie naar andere steden.”

2009

“TUIN VOOR DE BUURT, PARK VOOR DE STAD”

BESCHRIJVING

Met Park Spoor Noord heeft Antwerpen er een park voor de stad én een tuin voor de buurt bij. Een afgeleefd en verlaten spoorwegterrein werd omgevormd tot een hedendaags stadspark met sport- en ontspanningsfaciliteiten en nieuwe, publieke functies in de oude spoorweggebouwen. Het accent ligt op groen, licht en ruimte – met 18 hectaren is Park Spoor Noord ook het grootste binnenstedelijke park van Antwerpen.

IMPACT

Het parkproject heeft de omliggende buurten Dam, Stuivenberg en Seefhoek aantrekkelijker en leefbaarder gemaakt. De stad creëerde niet alleen een aangename leefruimte voor een breed publiek, maar ook een beter economisch investeringsklimaat. Vandaag is het park een trekpleister voor de bewoners en zelfs mensen uit

de ruime regio. Een scharnier ook tussen wijken die lang enkel verbonden waren door een smal viaduct over onbewoond terrein.

INNOVATIE

In het herbestemmingsdebat kwamen de behoeften van de stad én de buurt op de eerste plaats. De stad heeft veel energie gestoken in wetenschappelijke onderzoeken naar de beste invulling van de ruimte, waarbij de huidige en toekomstige gebruikers centraal stonden. Zo stuurden buurtcomités de plannen van topontwerpers bij. Ook kwam er, op expliciet aanraden van de bewoners, een waterpartij in de vorm van een ‘urban beach’: een ondiepe watervlakte met speel- en springfonteinen, een houten ponton en ligweide. Het succes overtreft de verwachtingen en bewijst dat de gekozen invulling raak was.

STAD	Antwerpen
PROJECT	Park Spoor Noord
BESCHRIJVING	stedelijk landschapspark
JAAR	2009
CATEGORIE	geïntegreerd infrastructureel project

PARTICIPATIE

Park Spoor Noord is het resultaat van een wisselwerking tussen stad en bewoners. Van bij de start was er een 'wervend programma': activiteiten met een sociale en culturele inslag om de buurt en de stad actief te betrekken bij 'plekken in verandering'. Dit programma heeft de bewoners sterker betrokken dan de klassieke informatie- en participatiemomenten. Het wervend programma werkt via een waaier aan disciplines: van sport (golven en vliegeren op het spoorwegemplacement) over feesten (buurtdiner) tot kunst (theater, fototentoonstelling, studentenkunstwerken) én debatten over de parkplannen (meerdere praatcafés en buurtwandelingen met de ontwerpers). Door dikwijls ongekende en onbeminde ruimte actief te gaan gebruiken, krijgen bewoners de kans om de ruimte betekenis te geven en ook toe te eigenen.

QUOTE JURY

"Park Spoor Noord is zonder meer ambitieus. De Scheldestad realiseerde een project dat een aantal moeilijke vraagstukken geïntegreerd opneemt: de herwaardering van een vervuilde site, de vestiging middenin een gebied met grote tegenstellingen en de sterke samenwerking tussen zeer verschillende partners. Park Spoor Noord laat zien dat de uitwerking van een wervend participatietraject geen uitzondering maar een uitgangspunt moet zijn. Het resultaat is een vernieuwend landschapspark, als gevolg van een geslaagde wisselwerking tussen een sterk ontwerp en een innovatief participatietraject."

“GELOOF IN EEN DIVERSE
SAMENLEVING DOET WONDEREN.”

“WIJKFEEST ALS BINDMIDDEL”

BESCHRIJVING

Global Fiesta, ontstaan vanuit Wereldsolidariteit (ACW) en de provincie Antwerpen, is in Mechelen uitgegroeid tot een multicultureel wijkfeest. Vanuit het festivalidee met muziek en workshops evolueerde Global Fiesta tot een begrip in de Mahatma Gandhi-wijk en de stad. Een feest voor en door de bewoners ook, waarbij de themagerichte aanpak zorgde voor een breder draagvlak: bv. het thema 'trouwen' met een voorstelling van Afrikaanse, Marokkaanse, Iraanse en Belgische trouwrituelen. In Mechelen tekent de werkgroep Global Fiesta elk jaar de lijnen uit waarrond gewerkt wordt. Verschillende wijkwerkers en enthousiaste vrijwilligers nemen dan het heft in handen en zetten hun schouders onder het wijkfeest.

IMPACT

Met het wijkfeest leren zowel de bewoners, wijkwerkers als stadsdiensten omgaan met de diversiteit van gewoontes en culturen. Met de organisatie van de jaarlijkse Global Fiesta toont Mechelen dat de inzet op actieve participatie en gerichte communicatie het verschil kan maken in het imago van een wijk. Het beeld verschuift hiermee van een onveilige en te vermijden wijk naar een wijk waar mensen graag wonen en samen zijn. Global Fiesta is in Mechelen uitgegroeid tot een symbool voor de rijkdom van diversiteit. Ook heeft Global Fiesta voor de wijkbewoners de drempel verlaagd naar projecten van opbouwwerk en het wijkhuis.

STAD	Mechelen
PROJECT	Global Fiesta
BESCHRIJVING	multicultureel wijkfeest
JAAR	2009
CATEGORIE	bewoners-, buurt- en wijkinitiatief

INNOVATIE

Het wijkfeest is een leuke en ontspannen manier om de sociale samenhang te versterken en specifieke doelgroepen zoals jongeren, ouderen en allochtonen te bereiken. Doordat bewoners zich inzetten voor het jaarlijkse wijkfeest en elkaar hierdoor regelmatig ontmoeten, ontstaan nieuwe kansen voor verdere participatie en zelforganisatie. Zo zijn door de samenwerking voor Global Fiesta al heel wat nieuwe bewonersinitiatieven opgestart, zoals de jaarlijkse opruimacties met de kinderwerking en 'onthaalburen' waarbij buurtbewoners nieuwe mensen in de wijk welkom heten.

PARTICIPATIE

Global Fiesta is een wijkfeest voor en door de bewoners. Van de planning tot de dag zelf stemmen de werkgroepen goed af met de bewoners. Ze bepalen samen het thema en geven de invulling concreet vorm.

Bewoners die handig zijn, steken op praktisch vlak een handje toe – borden schilderen, knutselen... Een maand voor het feest worden in de wijk Global Fiesta-vlaggen opgehangen om iedereen warm te maken voor het feest. De dag zelf zijn zo'n honderd vrijwilligers in de weer die de toog openhouden, workshops begeleiden, op het podium presenteren of opruimen.

QUOTE JURY

"Global Fiesta mag dan kleinschalig van opzet zijn, het project toont duidelijk zijn verdienste op het vlak van wijkwerking – zeker in aandachtswijken met een concentratie van stedelijke problemen. Global Fiesta laat concreet zien wat de betrokkenheid van de buurt teweeg kan brengen. Het project is in Mechelen gestart als multicultureel wijkfeest maar is intussen een hefboom gebleken naar nieuwe initiatieven voor en door de bewoners."

**“GEEN VERKEER, VEEL GROEN EN OPEN RUIMTE
ZIJN VEELGEHOORDE IDEEËN.”**

“ORIGINELE EN WERVENDE INSpraak”

BESCHRIJVING

‘De Kaaien worden weer van ons’ is een uitgebreid communicatie- en inspraakproject rond de heraanleg van de Scheldekaaien in Antwerpen. Uit een bewoners-enquête bleek eerder al de nood aan betrokkenheid bij dit omvangrijke project. Met het ontwerp-masterplan Scheldekaaien koos de stad voor het eerst om de communicatie en participatie in coproductie met partners uit het middenveld vorm te geven. Zwaartepunten waren ‘De Kaaien op tafel’, een week van tafelgesprekken overal in de stad, en ‘De dagen van de Kaaien’, een driedaags symposium over de heraanleg van de kaaien.

IMPACT

De heraanleg van de kaaien is een relatief abstract en moeilijk vatbaar onderwerp (ontwerp masterplan). De stad koos daarom voor een concrete aanpak op huiskamerniveau. Met succes, want 800 burgers namen deel aan één van de 97 tafelgesprekken tijdens de ‘Kaaien op tafel’ en gaven zo hun mening en suggesties mee voor de heraanleg van de kaaien. Precies 543 aanbevelingen werden overhandigd aan de ontwerpers en beleidsmensen. De ‘Dagen van de Kaaien’ trokken zo’n 1.000 deelnemers, terwijl 51.400 personen KAAiLAND bezochten. De resultaten uit het communicatie- en participatietraject werden

gestructureerd en bezorgd aan de ontwerpers. Zij hielden in hun uitwerking van het masterplan rekening met de opmerkingen van de participatie: in het definitieve masterplan werd bijvoorbeeld meer aandacht gegeven aan de relatie tot het water, de scheepvaart en het cultuurhistorisch erfgoed. Maart 2010 werd het opgeleverde masterplan aan de bevolking voorgesteld, en gaven de ontwerpers gemotiveerde antwoorden op de resultaten van de participatie. Daarna werd het masterplan ter goedkeuring aan het beleid voorgelegd.

INNOVATIE

Deze vorm van communicatie en inspraak was voor de stad een experiment. Uniek en vernieuwend is de mate van bewonersparticipatie en –communicatie én de vroegtijdige betrokkenheid van belangengroepen, bewoners en gebruikers van de kaaien. De opmaak van het masterplan door de ontwerpers was sterk verweven met het inspraaktraject dat deze opmaak voedde en bijstuurde. Maar het belang van een stadsontwikkelingsproject van deze omvang en impact voor Antwerpen, motiveerde het stadsbestuur om in een vroeg stadium uitgebreide communicatie en participatie te voeren – met het oog op maximale draagkracht bij alle mogelijke doelgroepen. Ook het multidisciplinaire karakter was uniek. Met informatie,

STAD
PROJECT
BESCHRIJVING

JAAR
CATEGORIE
INFO

Antwerpen
De Kaaien worden weer van ons
burgerparticipatie rond heraanleg
Scheldekaaien
2009
bewoners-, buurt- en wijkinitiatief
www.onzekaaien.be

inspraak en deelname aan inspirerende activiteiten sprak de stad niet alleen buurt- en wijkbewoners aan, maar ook de Antwerpenaar stadsbreed, toeristen en andere gebruikers van buiten de stad. Het experiment werd positief onthaald en ervaren, en wordt gebruikt als inspiratiebron bij andere stadsontwikkelingsprojecten.

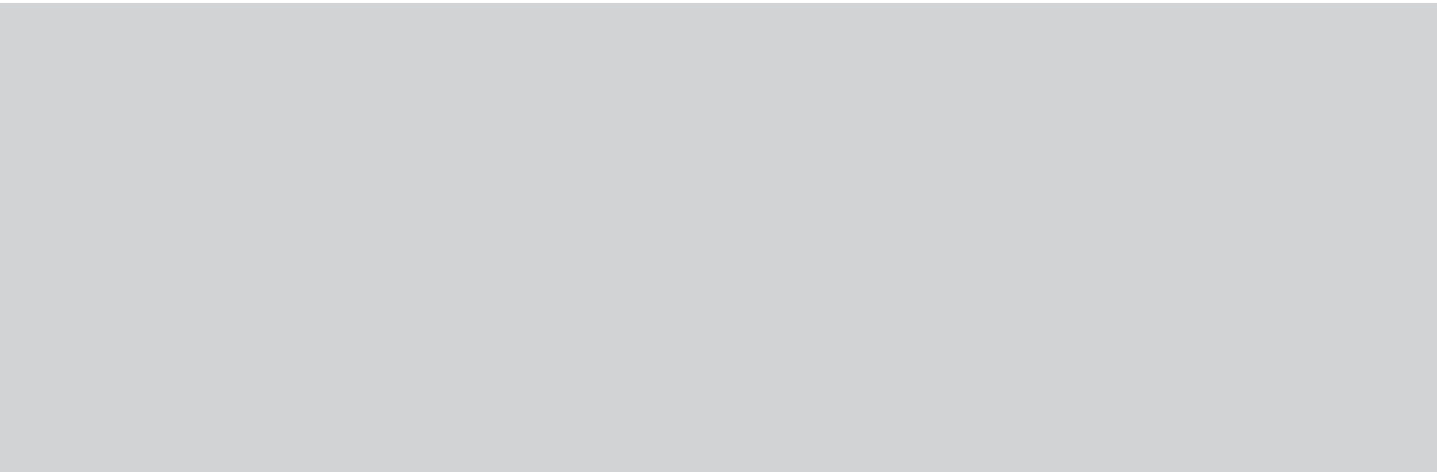
PARTICIPATIE

'De Kaaien worden weer van ons' is een uitgebreid communicatie- en participatietraject. De bewoners en het middenveld gaven de aanzet door via een internetenquête mee te praten over de heraanleg van de Scheldekaaien. De stad Antwerpen heeft die vraag om informatie en inspraak concreet uitgewerkt met verschillende participatiemethodes: gesprekstafels, expo's, vakateliërs, vragenpanels, culturele programma's, publicaties, affiches, advertenties, canvassen, flyers, radio- en tv-spots. Dat resulteerde in een stedelijk standpunt waarin de resultaten van het

communicatie- en participatietraject zijn opgenomen. Die resultaten werden bezorgd aan de ontwerpers van het masterplan tot herinrichting van de Scheldekaaien.

QUOTE JURY

"Met 'De Kaaien worden weer van ons' laat de stad Antwerpen zien dat je goed beleid samen voert: ambtenaren, politici en burgers. De heraanleg van de Scheldekaaien is een groot, complex, innovatief en bouwkundig project. Toch is de stad erin geslaagd om een duidelijke communicatie en participatie daarover op te bouwen. Dat kan alleen als er geen vrijblijvende afspraken worden gemaakt maar ingezet wordt op een duidelijke wisselwerking tussen de diverse partners in het project, inclusief de burgers. 'De Kaaien worden weer van ons' is een sterk geprofileerd participatieproject, gedragen door verbeeldingskracht en een voorbeeldtraject bij uitstek."

2008

“ONTMOETINGEN OP STRAAT”

BESCHRIJVING

Het Theaterplein in Antwerpen, beter bekend als de Vogelmarkt, was tot voor enkele jaren een grauw en ontoegankelijk plein. Het stadsbestuur besliste een ontwerpwedstrijd uit te schrijven. Het winnende ontwerp van de Italiaanse architecten Secchi Vigano steunt op drie pijlers: een plein zonder niveaoverschillen, meer groene ruimte die de handelaars beter bij het plein betreft én een esthetisch uitnodigende luifel. De 'voor' en 'na' is indrukwekkend. De hoogteverschillen naar de zijstraten werden opgevangen door trappenpartijen en keerwanden. Daardoor ligt het plein boven de omgevende straten.

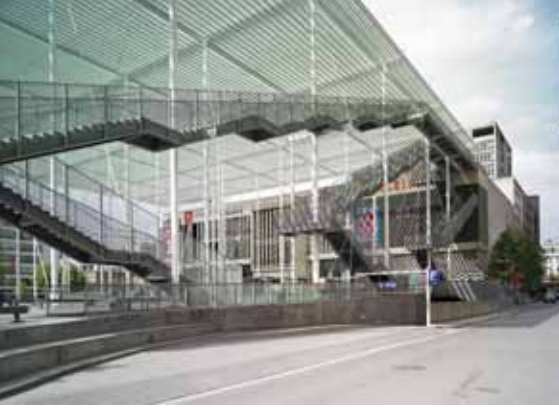
IMPACT

Het Theaterplein is nu een ontmoetingsplek, naar het idee van een stedelijk park. Zowel bewoners, marktkramers, theaterliefhebbers, skatende jongeren als

winkelende families vinden er elkaar. De relatie met het plein is veel intenser. Het ontwerp ademt een zuiderse sfeer uit met zijn trappen, luifel, hellingen, tuin en betreft mensen op een andere manier bij het plein en de omliggende gebouwen. De heraanleg van het Theaterplein is een motor voor verschillende ontwikkelingen in de buurt. Het versterkt de economische en commerciële verbinding van de culturele as Meir-Keyzerlei met het nieuwe plein in een bruisende theaterbuurt. Het Theaterplein is opnieuw een duurzaam, stedelijk, cultureel plein met een belangrijke marktfunctie.

INNOVATIE

Het nieuwe Theaterplein is op vele vlakken vernieuwend. Het ontwerp is van een uitzonderlijke kwaliteit, de architectuur is innovatief en de impact indrukwekkend. Het Theaterplein grijpt zo op een positieve manier in op het maatschappelijk weefsel.

STAD	Antwerpen
PROJECT	Theaterplein, het dak op de markt
BESCHRIJVING	heraanleg Theaterplein/Vogelmarkt
JAAR	2008
CATEGORIE	geïntegreerd infrastructureel project

PARTICIPATIE

De stad Antwerpen organiseerde verschillende communicatie- en participatiemomenten. Bewoners, buurt-handelaars en betrokkenen konden hun mening kwijt. De resultaten van die gesprekken werden mee vertaald in de eigenlijke opdracht, de ontwerpwedstrijd. Naast focusgroepen en hoorzittingen organiseerde de stad aan het einde van de voorontwerpfase ook een tentoonstelling. Via placemats, ontworpen voor de omliggende horecazaken, kregen bewoners en bezoekers op een originele manier informatie over de ontwikkeling van het plein en de omgeving. De oplevering van het plein ging gepaard met een spectaculaire actie om het plein 'terug te geven' aan de Antwerpenaar.

QUOTE JURY

"Het is een sterk onderbouwd en gedragen ruimtelijk project dat gebaseerd is op een kwalitatief hoogstaand ontwerp. Uit het projectidee blijkt een duidelijke visie en sociale kennis van de stad. De luifel pakt de Stadsschouwburg als het ware in en vormt een perfecte start om de nieuwe dynamiek op het Theaterplein uit te bouwen."

“KINDVRIENDELIJK ACTIEPLAN”

BESCHRIJVING

Een speelruimtebeleidsplan moet speelkansen en speelruimte verbeteren – van klassieke speelpleinen tot parken, straten, hangplekken en speelbossen. De stad Brugge werkte een concreet actieplan uit om de volgende jaren nieuwe speelruimtes aan te leggen of bestaande herin te richten. Geen ad-hocbeleid met stereotiepe pleintjes met speeltoestellen, wel speelruimte op een doordachte, integrale én participatieve manier. Het actieplan voorziet 12 thema's waarrond Brugge de komende jaren zal werken, goed voor ruim 175 acties van 2007 tot 2013. Brugge stelde bovendien een kindvriendelijke wegwijzer 'Verkaveling' op, een stedenbouwkundige handleiding voor externe partners bij verkaveling en nieuwbouw.

IMPACT

Brugge had nood aan een inhaalbeweging inzake kinderen en jeugd en miste een planmatig, gefundeerd speelruimtebeleid. De stad slaagde erin om op korte termijn met een omvangrijk beleidsplan voor de dag te komen. De start van de uitwerking volgde snel, met middelen die in de jaarlijkse budgetten werden voorzien. Vandaag is speelruimte in Brugge een volwaardig aandachtspunt in de beoordeling van bouw- en verkavelingsprojecten, waarbij de Jeugddienst als partner wordt betrokken. De kinderen en jongeren leven zich intussen uit in de nieuwe of aangepaste speelterreinen.

STAD	Brugge
PROJECT	Speelruimtebeleidsplan Brugge 2006-2013
BESCHRIJVING	speelruimtebeleid
JAAR	2008
CATEGORIE	innovatief project m.b.t. kinderen en jongeren – thema: kindvriendelijke steden

INNOVATIE

Het speelruimtebeleidsplan is allereerst innovatief voor de stad zelf. Het nieuwe plan betekent een ommekeer in kijken naar en denken over speelruimte, en vormt een concrete houvast voor een kindvriendelijker Brugge. Ook vernieuwend is de integrale aanpak. Het plan beperkt zich niet tot een planning van waar en wanneer nieuwe speelpleintjes moeten worden aangelegd, maar is ruim geïntegreerd in alle stadsdiensten. Het is vrij uniek dat een plan met als doelgroep kinderen en jongeren zo'n alomvattende impact heeft op de inzichten over de ruimtelijke ordening van een stad. Ook de samenwerking met scholen, de handleiding 'Inspraak' en de wegwijzer 'Verkaveling' zijn baanbrekend.

PARTICIPATIE

Kinderen en jongeren hadden inspraak bij de opmaak van het speelruimtebeleidsplan. Via focusgroepen

konden in totaal 379 kinderen mee bespreken waar er in Brugge nog nood was aan speelruimte. De stad voerde ook een duidelijke communicatiestrategie met verschillende actiepunten: opstellen van een draaiboek 'Inspraak', uitnodiging voor alle jongeren voor inspraakbijeenkomsten en terugkoppeling, opstellen en publicatie van wegwijzer...

QUOTE JURY

"Het Brugse beleidsplan toont een expliciet engagement om structureel vorm te geven aan een kindvriendelijk stedelijk beleid. De sterkte van dit project schuilt in de integrale aanpak en de snelle concrete uitvoering. Brugge scoort met de kritische analyse over de eigen speelvoorzieningen. Ook de samenwerking met scholen voor het openstellen van speelplaatsen is een prestatie. In korte tijd maakte Brugge een ommekeer naar een kindvriendelijk beleid."

“PIONIER IN SPEELWEEFSEL”

BESCHRIJVING

De handleiding ‘Speelweefsel in Gent’ kan worden gezien als een uitgebreide inspiratiebundel voor het ontwikkelen van kindgerichte publieke ruimte. Het plan is tegelijk een hefboom om kinderen en jongeren volwaardig te laten aansluiten bij (grote) ruimtelijke projecten. Met de handleiding heeft Gent concrete richtlijnen en inspiratiebeelden voorhanden om het speelweefsel – fysiek én sociaal – verder uit te bouwen in de stad.

IMPACT

De handleiding en het concept van speelweefsel worden meer en meer geïntegreerd meegenomen bij de opstart van ruimtelijke projecten. Steeds meer bureaus contacteren de Jeugddienst, nu de stad in bestekken effectief naar het Speelweefsel verwijst. De handleiding is in een begrijpbare taal geschreven en geeft de ontwerpers voldoende ruimte voor eigen creativiteit, wat de inhoud aanvaardbaar maakt. ‘Speelweefsel in Gent’ leidt tot meer participatie: binnen het proces van een ruimtelijk project worden methodieken ontwikkeld om de stem van kinderen en jongeren te horen en mee te nemen in de verdere uitwerking ervan.

INNOVATIE

Gent was eind 2007 de eerste stad in Vlaanderen die het concept ‘speelweefsel’ goedkeurde. De stad garandeerde zo dat deze handleiding ook effectief

gebruikt wordt bij de opmaak en de beoordeling van plannen voor de publieke ruimte. Een vernieuwend idee om Gent structureel kind-/jeugdriendelijker te maken. De hele stad draagt bovendien het project: verschillende diensten en kabinetten zijn betrokken bij ontwikkelingen rond speelruimte. Ook de inspraak van kinderen en jongeren is innovatief.

PARTICIPATIE

Om een breed draagvlak voor het speelruimtebeleid te creëren, was een intense communicatie nodig met diverse diensten, kabinetten en betrokkenen. De Stad Gent hield maximaal rekening met kritische reflecties van de verschillende partners. Twaalf kinderen, van 10 tot 12 jaar, gaven mee hun visie over de inhoud van de handleiding. Voor deze focusgroep werkte de stad een gerichte communicatie uit, waarbij vooral met visueel materiaal werd gewerkt.

QUOTE JURY

“De Stad Gent blinkt uit door haar pioniersrol op het vlak van speelweefselbeleid, de innovatieve en stimulerende ondersteuning van de Jeugddienst, en de verankering van kindvriendelijkheid in het stedelijke beleid. Het gaat om een concrete handleiding, een bundeling van informatie waarmee ontwerpers aan de slag kunnen. Anderzijds schuilt de sterkte van het project in de samenwerking met de verschillende stadsdiensten, wat een groot engagement bewijst.”

STAD
PROJECT
BESCHRIJVING
JAAR
CATEGORIE

Gent
Speelweefsel in Gent
speelruimtebeleid
2008
innovatief project m.b.t. kinderen
en jongeren
thema: kindvriendelijke steden

“INTERCULTUREEL SAMENLEVEN”

BESCHRIJVING

Het Duurzaam Huis in Dampoort wil duurzaamheid toegankelijk maken voor kansengroepen. Het huis, gelegen in een drukbevolkte 19e-eeuwse gordelwijk van Gent, is een buurtontmoetingsplaats waar concreet gewerkt wordt rond huisvesting, duurzaamheid en afval. Op die manier wil Gent het intercultureel samenleven versterken.

IMPACT

Samenlevingsopbouw Gent startte in 2001 met het Duurzaam Huis en realiseerde sindsdien heel wat concrete acties. Samenlevingsopbouw Gent vond, samen met de bewoners, oplossingen voor de problematiek rond sluikstorten en afval selecteren. Een afvalverzamelplaats in de wijk groeide uit tot de

eerste Gentse buurtcomposteerplaats en zelfs tot Vlaanderens eerste openbare 'sneukeltuin', een plek waar fruitbomen, bessenstruiken en notenbomen staan. De organisatie werkte samen met de bewoners aan concrete energiebesparing en 80 woningen werden intussen duurzaam gerenoveerd. In enkele jaren is het aanzicht van de wijk enorm veranderd en hebben bewoners veel meer het gevoel dat de buurt van hen is. Er zijn heel wat netwerken ontwikkeld waarop de bewoners kunnen terugvallen. Kortom: het Duurzaam Huis heeft het geloof in de noodzaak om met kansengroepen aan duurzaamheid te werken, sterk doen groeien.

INNOVATIE

Samenlevingsopbouw Gent startte met steun van de Stad Gent, als een van de eersten en weinigen in Vlaan-

STAD
PROJECT
BESCHRIJVING

JAAR
CATEGORIE

Gent
Duurzaam Huis
buurtontmoetingsplaats rond huisvesting,
duurzaamheid, afval
2008
bewoners-, buurt- en wijkinitiatief
thema: stedelijke ecologie

deren, met een project rond duurzaamheid en kansengroepen. De koppeling tussen enerzijds duurzaamheid en ecologie en anderzijds armoedebestrijding is vernieuwend. Ook zit het project strategisch en tactisch goed in elkaar. De bewoners maken een leerproces door en denken na over energiegebruik, afvalbeperking en -verwerking. Zij krijgen instrumenten aangereikt om het probleem structureel aan te pakken.

PARTICIPATIE

De communicatie van het Duurzaam Huis is erg breed: van persoonlijke contacten en huisbezoeken over infoavonden en nieuwsbrieven tot de organisatie van tal van activiteiten. De buurtbewoners zetten zich actief in rond de thema's afval, duurzaamheid en huisvesting. Samenlevingsopbouw Gent werkte ook

een buurtgebonden sociocultureel programma en communicatie uit.

QUOTE JURY

“Het Duurzaam Huis is een professioneel wijkinitiatief rond stedelijke ecologie. Sterke punten zijn de aandacht voor het multiculturele, de link met de sociale economie, de bouwblokrenewaties en de volgehouden inspanningen. Het project focust niet alleen op een duurzaam fysiek milieu, maar ook op armoedebestrijding en intercultureel samenleven. Gezien kansengroepen vaak vergeten worden bij duurzaamheid, is het Duurzaam Huis in Gent een mooi voorbeeld voor andere wijken en steden.”

“ZINNENPRIKKELENDE WANDELING”

BESCHRIJVING

Het Prikkelpad Marke is een zintuigprikkelende, interactieve wandeling van 6,5 km door Marke, een sterk verstedelijkte deelgemeente van Kortrijk. Op 14 plaatsen is er een 'prikkelend' rustpunt zoals een proeftuintje. Bewoners en leden van verenigingen bedachten deze rustpunten. Samen gingen ze voor één doel: de verspreide stukjes groen in Marke verbinden. Maar het resultaat is meer: een unieke natuur- en milieueducatie met duurzame deelprojecten.

IMPACT

Het Prikkelpad Marke heeft samenleven in Marke bijzonder versterkt. Het is een inspirerend participatief project, heel wat mensen voelen zich aangesproken. Dat heeft geleid tot verschillende concrete veranderingen, zoals het openstellen van de tuin van de lagere school.

De leerlingen zullen de tuin ook onderhouden. Niet minder dan 750 mensen wandelden het Prikkelpad Marke officieel in.

INNOVATIE

Het project is vernieuwend omdat de route volledig vanuit en samen met de lokale bewoners werd gerealiseerd. Op verschillende locaties werkten de inwoners deelprojecten uit: een proeftuintje, een beleeftuin in de voortuinen van de schooltjes... Het volledige pad kreeg wegwijzers en informatieve borden. Het pad kan worden gedownload voor gps en mp3. Een innovatief idee, duurzaam én overdraagbaar naar andere steden.

PARTICIPATIE

De inbreng van de bewoners was groot. Zowel scholen als gezinnen, senioren en verenigingen werkten

STAD
PROJECT
BESCHRIJVING

Kortrijk
Prikkelpad Marke
milieueducatieve
wandeling

JAAR
CATEGORIE

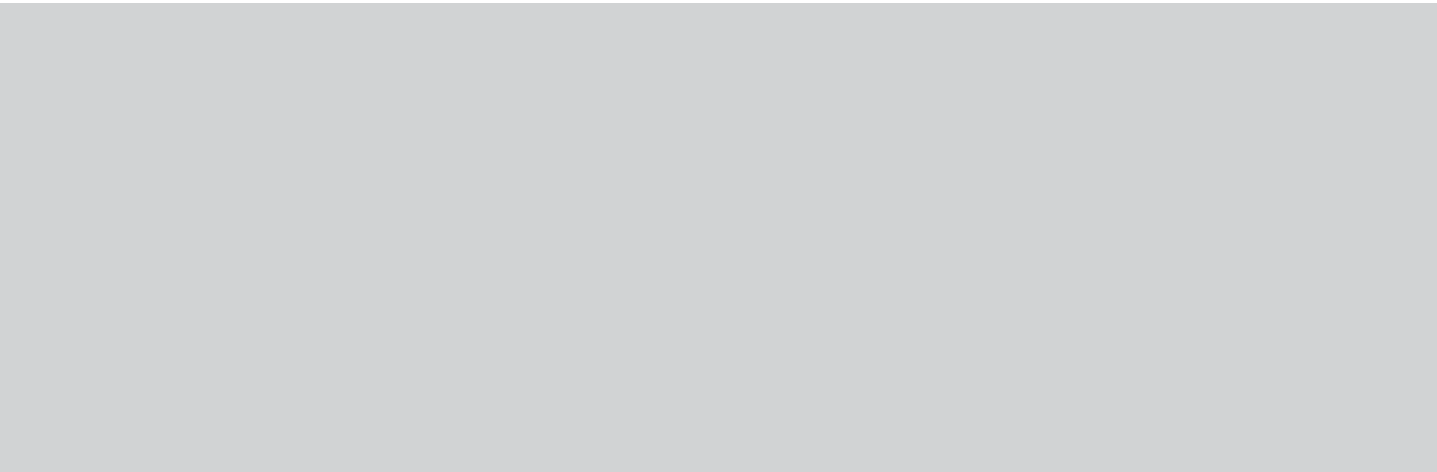
2008
bewoners-, buurt- en
wijkinitiatief – thema:
stedelijke ecologie

mee aan het ontwerp van het Prikkelpad. Het project creëerde een grote betrokkenheid van heel diverse groepen burgers. De stad Kortrijk ondersteunde deze overtuigende participatieve werking. Vandaag zijn de bewoners nog altijd betrokken bij het pad en signaleren ze defecten of kapotte borden.

QUOTE JURY

“Het Prikkelpad Marke profileert zich als een bewonersinitiatief met een ruim en gedifferentieerd bereik. Een inspirerend project dat mobiliseert, met een ruime waaier van activiteiten en zeer uiteenlopende energiebronnen. De semiprivate samenwerking en netwerkfunctie zijn interessant. Ook voor Kortrijk, die optrad als facilitator, biedt dit project een aantal leerkansen in gebiedswerking.”

**“WIJ WERKTEN AAN HET
PRIKKELPAD MET ZOWEL
PROFESSIONELEN ALS
VRIJWILLIGERS, RUSTHUIZEN
EN SENIOREN, SCHOLEN EN
KINDEREN, PETERS EN METERS.
IEDEREEN SAMEN, TOCH SNEL
150 MENSEN.”**

2007

“BUURT ONTWERPT WIJK”

BESCHRIJVING

Om de leefbaarheid van een aantal buurten te verbeteren, ontwikkelde Kortrijk een methodiek voor een wijkgerichte aanpak. Als pilootproject koos de stad de omgeving van de Sint-Denijsestraat, een kwetsbare wijk met een sociale mix van inwoners. Bedoeling is om via hoofdzakelijk fysieke ingrepen de wijk op te tillen. De allereerste stap was de invoering van een nieuw stedenbouwkundig reglement in verband met het opsplitsen van woningen, waardoor er geen studentenkoten of logementhuizen meer kunnen bijkomen. Tegelijk werd in de wijk een parkeerstudie uitgevoerd. Op zeer korte termijn werden ingrepen op het openbaar domein op elkaar afgestemd, zodat er een nieuwe sfeer in de wijk kwam.

IMPACT

De opwaardering van de Sint-Denijsestraat is nog altijd belangrijk voor de buurt. Sindsdien is het er aangenamer leven. De wijk is gegroeid met ruim 2% inwoners en het aantal aanvragen voor nieuwbouw en renovatie verdubbelde in vier jaar. De buurtgerichte aanpak trok een dynamiek van vrijwilligers op gang. Zo heeft elke straat een vrijwilliger die signalen aan de gebiedswerker kan melden. Ook vertienvoudigde het aantal activiteiten van de bewoners. De toegepaste methodiek voor de Sint-Denijsestraat – een combinatie van fysieke investeringen en immateriële middelen – is één van de hoekstenen van de huidige gebiedswerking van de stad.

INNOVATIE

Het innovatieve zit in de infrastructuur als hefboom. Via de aanpassing van stedelijke ruimte is de stad Kortrijk erin geslaagd om het buurtgevoel en de betrokkenheid te vergroten. De aanpak waarbij de buurtbewoners volledig zelf mogen bepalen wat er noodzakelijk is aan infrastructuur in een stedelijk gebied is zelden gezien. De betrokkenheid van de bewoners van bij het begin zorgt ervoor dat de mensen het project belangrijk vinden en zich optimaal inzetten. Om dit te kunnen realiseren, was er ook een andere denkwijze binnen de stad Kortrijk nodig.

STAD	Kortrijk
PROJECT	Pilootproject wijkgerichte aanpak Sint-Denijsestraat
BESCHRIJVING	verbetering leefbaarheid wijk
JAAR	2007
CATEGORIE	geïntegreerd infrastructureel project

PARTICIPATIE

De participatiemethodiek steunde op buurtvergaderingen en doorgedreven communicatie via infoflashes. De stad werkte met een interne kerngroep (stadsdirecties) en een externe kerngroep (buurtbewoners en vertegenwoordigers van handelszaken, verenigingen en onderwijsinstellingen in de wijk). De stad en de ontwerpers bepaalden de technische, bouwfysiske en budgettaire randvoorwaarden, terwijl de buurt zelf voor de inspiratie en concrete invulling tekende. Met tal van vernieuwende methodes bereikte de stad diverse doelgroepen: kinderen maakten tekeningen, jongeren ontwierpen een plan en verenigingen brachten hun ideale plattegrond binnen. Op basis van alle info maakten de ontwerpers voorontwerpen die ze aan de omwonenden voorlegden. Bij heraanleg van de straten werden discussiegroepen gevormd waarbij de ontwerper telkens aanwezig was.

QUOTE JURY

“Met dit project kiest Kortrijk voor een gebied in de stad dat vaak minder aandacht krijgt, omdat het niet tot het centrum behoort en ook niet als dringend probleemgebied bekendstaat. Het project is een interessant voorbeeld van bestuurlijke vernieuwing, waarbij de participatieve inbreng opmerkelijk is. Het project biedt leerkansen voor gebiedsgerichte werking als strategische doelstelling voor de hele stad Kortrijk. De stad durft integraal te werken, dwarsverbanden te leggen en uit bestaande kaders te denken.”

“INNOVATIETRaining OP MAAT”

BESCHRIJVING

Kleinere kmo's en handelaars stimuleren om innoverend te gaan denken én handelen. Dat is de opzet van het Kortrijkse project 'Commerciële innovatie in een stedelijk weefsel'. Want net als andere centrumsteden wordt ook Kortrijk geconfronteerd met een tanende economische activiteit. Het project wil het ondernemerschap in de stad een nieuwe impuls geven. Concreet: jongeren enthousiast maken voor ondernemen, startende zelfstandigen overtuigen om zich te vestigen in het stadscentrum en gevestigde ondernemers op een creatieve manier laten innoveren. Via coaching op maat wil Kortrijk ondernemers op een kritische, creatieve en vernieuwende manier laten nadenken over hun stad en hun eigen zaak.

IMPACT

Handelaars reageerden positief op de begeleiding. Ook de lokale actoren, zoals het lokaal bestuur en de handelscomités, zetten mee hun schouders onder de pilooteditie in Kortrijk. In totaal volgden 58 handelaars succesvol een individuele coaching op het vlak van

innovatie en creativiteit. In 2008 werd het pilootproject via een EFRO-dossier, met ondersteuning van het HERMES-fonds, de Provincie West-Vlaanderen en de RESOC's, uitgebreid naar een 30-tal steden in West-Vlaanderen: 423 kleinhandelszaken kregen zo een innovatietraining op maat en 32 collectieve sessies werden georganiseerd. In 2010 kwam het vervolg met Commerciële Innovatie 2 en het project Innoverende Straat waar de klemtoon meer op het collectieve ligt. De aanhoudende vraag binnen West-Vlaanderen en de interesse van andere provincies bewijzen het succes van het project.

INNOVATIE

De vernieuwing schetst zich op twee vlakken. Allereerst was een coaching op het vlak van creativiteit en innovatie voor de kleinhandel zo goed als onbestaande. Het project creëert een unieke en noodzakelijke begeleidingskans. Daarnaast is het individuele karakter van de coaching vernieuwend. Het innovatietraject is geen kant-en-klare formule maar wordt gestuurd door de ondernemer zelf. Ook de regionale en provinciale netwerking is vernieuwend voor de doelgroep van kleinhandelaars.

STAD

Kortrijk

PROJECT

Commerciële innovatie in een stedelijk weefsel

BESCHRIJVING

coaching innovatie en creativiteit voor kleinhandel

JAAR

2007

CATEGORIE

innovatief project voor stedelijke dynamiek

thema: stedelijk ondernemen

PARTICIPATIE

De doelgroep bestaat voornamelijk uit handelszaken en ambachtelijke ondernemingen die zich rechtstreeks naar de eindconsument richten. Ze kunnen efficiënt worden bereikt en gemotiveerd dankzij een optimale samenwerking met lokale actoren. Via regionale informatievergaderingen zet het Ondernemerscentrum Kortrijk i.s.m. het Innovatiecentrum West-Vlaanderen een zo breed mogelijk netwerk op. Deze vergaderingen worden in samenwerking met de RESOC's georganiseerd, die de lokale besturen uit hun regio warm maken voor het project. Op hun beurt zorgen de lokale besturen voor een communicatie naar hun handelscomités en uiteindelijk de handelaars zelf. Er worden ook ondersteunende communicatiemiddelen ingezet zoals een uitgebreide website met o.m. praktijkgetuigenissen.

QUOTE JURY

“Dit project, dat onder meer verweven is met huisvesting en mobiliteit, is een duurzaam project dat bijdraagt tot het stedelijk weefsel. Kortrijk creëert zo een voorbeeld voor andere steden. De stad gaat proactief te werk, grijpt in om bestaande weerstand weg te nemen en neemt maatregelen zodat de handelaars gewapend zijn voor een innovatieve toekomst. Het accent op vernieuwing van bestaande zaken is positief, net als het streven om de diversiteit van zelfstandige ondernemingen te bewaren en via doorgedreven overleg verder te activeren. Interessant is ook dat de stad, vanuit individuele cases, ook collectieve conclusies trekt.”

“INTERCULTURELE KINDEROPVANG”

BESCHRIJVING

Met Winnie-toeh heeft Genk er een intercultureel kinderdagverblijf bij, erkend voor 24 plaatsen. De oprichting past binnen het ontwikkelingsproces van het gebied Genk-West (wijken Winterslag, Boxbergheide en Bokrijk). Vooral Winterslag is een dichtbevolkte, multiculturele wijk met een erg jonge bevolking en jonge, grote gezinnen. De stad Genk bouwde opvoedingsondersteuning en ontwikkelingsstimulering op maat uit. De interculturele kinderopvang vormt het sluitstuk. Veel jonge moeders signaleerden immers de nood aan flexibele occasionele en reguliere kinderopvang voor de jongste kinderen.

IMPACT

De uitbouw van een initiatief voor interculturele kinderopvang sluit de educatieve cirkel in Genk-West. De

opvangfunctie staat centraal maar daarnaast worden ook activiteiten georganiseerd die de ontwikkeling van kinderen stimuleren en die gezinsondersteuning bieden. Inspelen op ontplooiingskansen van kinderen en jongeren is een wissel op de toekomst. De beschikbaarheid van kinderopvang is dan ook een sleutel tot deelname aan vormingscursussen, inburgeringstrajecten, opleiding maar ook participatie aan de arbeidsmarkt, pedagogische programma's en/of schoolgroepen.

INNOVATIE

Winnie-toeh is innovatief omwille van de volgehouden participatieve uitgangspunten die inspirerend werkten voor verschillende projecten. Vanuit het wijkplatform ontstond een initiatiefgroep die alle aspecten (inclusief beheer, bouwdoos, erkenning) van het kinderdagverblijf opnam. De vzw werd een zeer intensief wer-

STAD
PROJECT
BESCHRIJVING
JAAR
CATEGORIE

Genk
Winnie-tooh
interculturele kinderopvang
2007
bewoners-, buurt- of wijkinstituut

kende 'dragende groep' die erin slaagde een multicultureel kinderdagverblijf voor en door de buurt in al zijn aspecten uit te bouwen. De kinderopvang weerspiegelt ook de Genkse gedifferentieerde samenleving.

PARTICIPATIE

De initiatiefgroep werd opgericht vanuit het wijkplatform. Via gerichte werving, bekendmaking en contacten vormde zich een dragende groep van 15 personen, voornamelijk wijkbewoners van wie een kleine helft moeders van Turkse en Marokkaanse origine. De projectgroep, van bij de aanvang betrokken, bekeek met de stad Genk hoe een interculturele opvang er idealiter zou moeten uitzien. Aan de hand van een aantal brainstormsessies en werkbezoeken in Gent en Schaarbeek werd een concept opgesteld en kreeg de toekomstige kinderopvang geleidelijk vorm. De buurt

intensief bij het project betrekken, was ook noodzakelijk voor een breed draagvlak.

QUOTE JURY

"Met Winnie-tooh ondersteunt de stad Genk een initiatiefgroep van jonge moeders die een kinderdagverblijf realiseren en zo een duurzame bestuursverantwoordelijkheid opnemen. De kinderopvang creëert zo mogelijkheden tot participatie aan diverse trajecten in de samenleving zoals opleiding, vorming, tewerkstelling of de medewerking aan schoolgroepen. De projectgroep is divers en telt bijvoorbeeld ook werkloze moeders. De koppeling van de realisatie van een kinderdagverblijf, met een diverse personeelsbezetting, aan een ruimere wijkwerking is veelbelovend. En geldt als uitnodigende praktijk voor andere buurten en wijken."

“VAN LENTEPOETS TOT WINTERFEEST”

BESCHRIJVING

Opsinjoren ondersteunt buurtinitiatieven in de hele stad Antwerpen en ontstond als positief alternatief voor de groeiende verzuring. Opsinjoren streeft naar gezellige, sociaal veilige en propere straten. In de loop der jaren groeide het project fenomenaal. In de verschillende districten zijn er vaste Opsinjoren-contactpersonen en tal van bewonersinitiatieven – van opkuisacties tot buurtfeesten – die Opsinjoren ondersteunt. Goed voor het sociaal weefsel én een optimale wisselwerking tussen de buurt en het stadsbestuur. De ontstane buurtnetwerken zijn dan ook sterke aanspreekpunten.

IMPACT

Opsinjoren rondde het eerste werkjaar af met een 200-tal bewonersacties. Dertien jaar later is het aantal opgelopen tot 2.600 – met acties als de lentepoets

maar ook cultuur- en ecostraten. Opsinjoren heeft de samenhang in de Antwerpse buurten versterkt. Bewoners uit verschillende stadsdelen wisselen makkelijker informatie uit en het samenleven op straat is hartelijker geworden. Buren kennen elkaar en nemen kleine zorgtaken voor elkaar op – waardoor het gevoel van veiligheid en samenhang in de eigen straat groeit. De stad zelf contacteert de Opsinjoren af en toe om bepaalde stedelijke initiatieven mee in gang te zetten, zoals bijvoorbeeld de campagne om traag te rijden.

INNOVATIE

Opsinjoren, gestart in 1997, was erg vernieuwend in de beginfase en heeft een grote schare aanhangers gecreëerd. Bewonersgroepen groeiden uit van gewone feestvierders tot belangengroepen. Het project heeft tal van andere Vlaamse steden geïnspireerd. De

STAD Antwerpen
PROJECT Opsinjoren
BESCHRIJVING bewonersacties voor gezellige, veilige en propere straten
JAAR 2007
CATEGORIE bewoners-, buurt- of wijkinitiatief

methodiek blijft sterk en innovatief: het initiatiefrecht en de creativiteit liggen bij de bewonersgroepen. Opsinjoren levert enkel een kader, waarbinnen de bewoners hun ideeën de vrije loop kunnen laten zolang de basisdoelstelling van meer sociale cohesie bewaard blijft. Vernieuwend zijn ook instrumenten zoals de 'goeieburenpas' en 'buurtcontracten'.

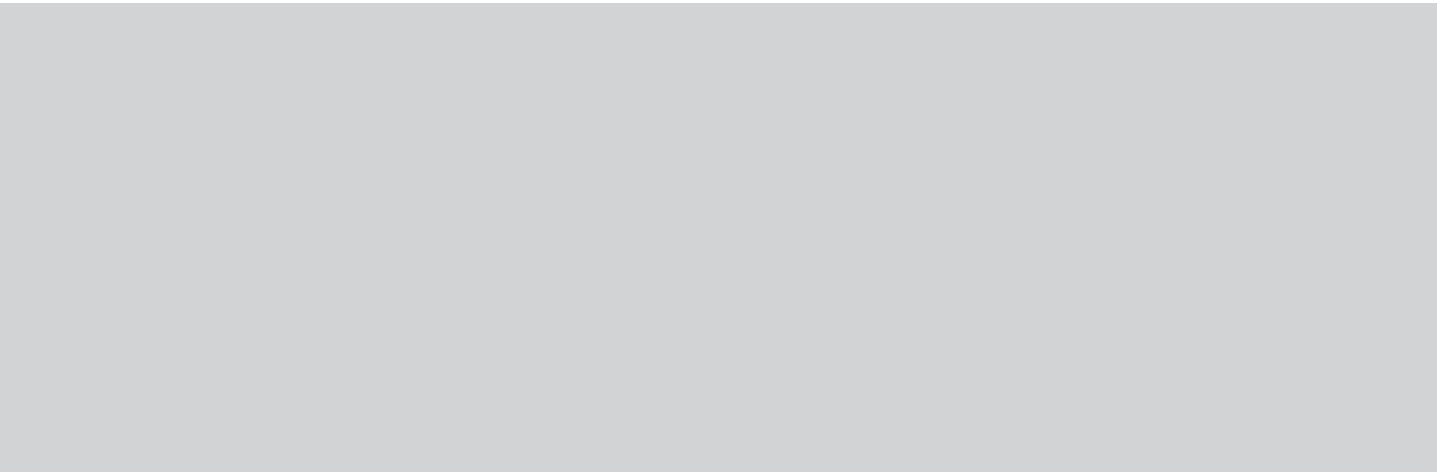
PARTICIPATIE

Het initiatief tot elke bewonersactiviteit ligt bij de bewoners zelf. De stad noch Opsinjoren stuurt. In de beginfase werd er gewerkt met een klankbordgroep met bewoners, zij konden inhoudelijk bijsturen. De eerste jaren kondigde de stad het project aan met uitzendingen op ATV, affiches in tram- en bushaltes en affiches op de trams. Deze media werden intussen geruild voor nieuwsbrieven en digitale nieuwsflashes om de doelgroep van allerlei evoluties of nieuwigheden

op de hoogte te houden. De stad brengt de bewoners ook regelmatig samen om ervaringen uit te wisselen.

QUOTE JURY

"Het project Opsinjoren heeft een vrij autonoom en duurzaam karakter, waarbij de stad Antwerpen eerder een faciliterende dan organiserende rol speelt. Opsinjoren heeft ook een interessant vermenigvuldigingseffect over de hele stad en laat zien dat bewoners wel degelijk een structureel zichtbaar verschil kunnen maken in leefkwaliteit. De verschillende betrokken bewonersgroepen zijn talrijk en zeer divers. De jury apprecieert ook de aandacht om eventuele tegenstanders van het straatgebeuren niet uit te sluiten, maar mee te nemen in het sociaal leerproces naar een goede interactie en communicatie in de buurt."

2006

“PRIVÉTUIN WORDT PUBLIEK PARK”

BESCHRIJVING

Het project parktuin Schelfhout maakt deel uit van een ruimer actieplan om de hele Watertorenwijk in Aalst te herwaarderen. Dit is een dichtbebouwde 19e-eeuwse wijk met de stadstuin Schelfhout als voornaamste groene long. Deze Engelse landschapstuin, ruim 1 hectare groot, had een gesloten karakter en was privé-eigendom. De tuin werd heringericht en langs meerdere zijden toegankelijk gemaakt, waardoor hij effectief als publiek domein deel uitmaakt van de wijk. De ingrepen in de wijk leggen de verbinding naar andere delen van de stad en blazen de buurt nieuw leven in.

IMPACT

Aalst ruidde een verscholen stadstuin voor een publieke parktuin. De integratie van deze historische stadstuin in het stedelijk leven is belangrijk voor de buurt en

draagt tegelijk bij tot een duurzame toekomst voor een historisch waardevol monument. Het publiek park is een succes. Het is een trekpleister voor heel wat mensen: de buurtbewoners, de bewoners van serviceflats, spelende kinderen, schoolgaande jeugd en toevallige passanten. Aalst stelt ook een sterke renovatie en vernieuwing vast in de directe omgeving van het park. Ook komen er steeds meer jonge gezinnen wonen.

INNOVATIE

Parktuin Schelfhout is op vele vlakken vernieuwend. De ontwikkeling van de visie voor de Watertorenwijk is onder meer gebaseerd op de resultaten van een etnografisch onderzoek van de buurt. Innovatief, omdat de stad uitgaat van de vraag hoe de bevolking stedelijkheid ziet, begrijpt en wil stimuleren. Ook is de parktuin geen geïsoleerd groeninitiatief maar vormt het project de

“HET PARK IS EEN VERRIJKING VOOR DE BUURT. WE KOMEN HIER VAAK WANDELLEN EN DE KINDEREN VAN DE BUURT HEBBEN EEN GROENE PLEK WAAR ZE VEILIG KUNNEN SPELEN.”

STAD	Aalst
PROJECT	Parktuin Schelfhout
BESCHRIJVING	herinrichting private tuin tot publiek park
JAAR	2006
CATEGORIE	geïntegreerd infrastructureel project

hefboom voor de totale reconversie van een stadswijk. Verder is de samenwerking tussen de betrokken partijen vrij uniek: een vzw met als maatschappelijk doel huisvesting en verzorging van bejaarden enerzijds en een Centrum voor Leerlingenbegeleiding (eigenaar van het park) anderzijds. Beide partners gaan een concreet maatschappelijk engagement aan dat veel verder reikt dan hun kerntaken.

PARTICIPATIE

Het etnografisch onderzoek ligt aan de basis van het project: de bevindingen zijn meegenomen in het ontwerp. Buurtwerk Parol zorgde voor het contact met de bewoners, van de planningsfase tot de uitvoering. De keuze van de acties gebeurde in samenspraak met de bewoners. Zo werd er een buurtraad opgericht die maandelijks samenkwam rond twee thema's: opvolgen

en adviseren van geplande infrastructuurwerken in de wijk en de voorbereidende buurtfeestelijkheden. Het buurtfeest van 2006 stond in het thema van de herinrichting van de parktuin.

QUOTE JURY

"Parktuin Schelfhout is een nuttig en moedig project. Het is een niet-alledaagse vorm van publiek-private samenwerking. De publieke sector 'breekt in' – letterlijk zelfs met het slopen van muren – in het private park, omdat beide sectoren het voordeel inzien van de nieuwe situatie. De ingrepen in de wijk zorgen voor een revival. De buurt heeft er een park bij én er worden kruisverbanden gelegd met andere stadsdelen. Dat rekening gehouden werd met etnografisch onderzoek is vernieuwend."

STAD

PROJECT

BESCHRIJVING

JAAR

CATEGORIE

Brussel

Koplopers

leiderschapsvorming rond engagement

2006

vernieuwend jeugdproject

“ENGAGEREND JEUGDWERK”

BESCHRIJVING

Het project Koplopers onderzoekt hoe jongeren zich vrijwillig kunnen engageren voor WMKJ's (Werkingen Maatschappelijk Kwetsbare Kinderen en Jongeren) via leiderschapsvorming. Dit project tracht jongeren uit maatschappelijk kwetsbare milieus in te zetten voor een doel. Ze kunnen de ontwikkelde competenties gebruiken in een concrete situatie. Jeugdwerk wordt zo een hefboom voor verandering. Koplopers richt zich voornamelijk tot jongeren tussen 19 en 23 jaar.

IMPACT

De jongeren die hebben deelgenomen, gaan verder met hun maatschappelijk werk in de buurt. Ze vormen ook brugfiguren naar leeftijdsgenoten. De leiderschapsvorming kent navolging en intussen denkt de stad Brussel na over een 'voortraject' voor jongeren van 16 tot 18 jaar. Binnen de WMKJ's is er een soort handleiding van aanpak uitgewerkt. Een hoogtepunt vormt de Actieweek, waarbij kinderen, tieners en jongeren leren dat ze een actieve rol kunnen spelen in hun buurt én actief kunnen deelnemen aan de realisatie van een project in hun wijk.

INNOVATIE

Koplopers trekt jeugdwerk open van een vooral sociaal-culturele vormingsactiviteit naar een concrete en effectieve ondersteuning van jongeren. De jeugdwerkers spreken niet in de plaats van jongeren maar ze spreken de jongeren net aan op hun deskundigheid over de eigen situatie. Het project brengt zo jongeren in contact met beleidsmakers. Ook zorgt de combinatie tussen vorming en projectmanagement

voor een extra dimensie. Jongeren voeren projecten uit voor andere jongeren in de buurt en worden zo koplopers binnen het jeugdwerk met maatschappelijk kwetsbare jeugd.

PARTICIPATIE

Met het oog op een maximale motivatie, stelde Koplopers een participatieve aanpak centraal vanuit de leefwereld van jongeren. Participatie was niet enkel een 'trucje' om ze bij de les te houden, het was een fundamenteel uitgangspunt. De jongeren kiezen zelf de thema's van de maatschappelijke vormingen, kiezen zelf het onderwerp (bv. huisvesting, de buurt, onderwijs, tewerkstelling), de doelstellingen én de methodes voor de uitwerking van hun project.

QUOTE JURY

"Als jongerenproject heeft Koplopers voor een keer niet 'spelen' centraal, maar het informeel versterken van leiderschap. Het mag plezierig zijn, maar dat moet niet per definitie. De problematiek wordt uit de socioculturele sfeer gehaald en jongeren worden beschouwd als actieve en dynamische initiatiefnemers. Het attest van animator dat aan de cursus verbonden is, geeft een meerwaarde."

“KUNST AAN DE GEVELS”

BESCHRIJVING

Naar aanleiding van de wedstrijd ‘energiewijken’ van de stad Gent – waarbij wijken werden uitgedaagd om op hun energiefactuur te besparen – mocht de Bloemekenswijk 5.000 euro besteden aan een duurzaam project waar alle buurtbewoners van konden meegenieten. De bewoners hebben gestemd voor het idee ‘Open Ramen’: dichtgemetselde nissen symbolisch heropenen door er een kunstwerk in op te hangen. De bewoners kozen een kunstwerk uit de ‘outsiderscollectie’ van het Museum Dr. Guislain in de wijk, een collectie met kunstwerken gemaakt door psychiatrische patiënten.

IMPACT

Door de kunst aan de gevels zien de huizen er in de Bloemekenswijk helemaal anders uit. De bonte kleuren hebben een stuk grauwheid verdreven en geven deze volkse buitenwijk een frisse, aangename blik. Sommige gastgezinnen hebben zelfs hun gevel opnieuw geschilderd of opgeknapt om het kunstwerk helemaal tot zijn recht te laten komen. In totaal stelden 50 bewoners hun

gevel ter beschikking. Het project ‘Open Ramen’ helpt ook om de kloof tussen buurt en museum te dichtten: een kansarme buurt leert zonder drempels naar kunst te kijken. De unieke kunstwandeling door de wijk is aangenaam voor bewoners en bezoekers.

INNOVATIE

Verfraaiing van een wijk doet al snel denken aan nieuwe straatstenen, beplanting en bloembakken. Met kunst in dichtgemetselde nissen kiest Gent voor een verrassende aanpak. Er is ook een unieke samenwerking tot stand gekomen met het Museum Dr. Guislain. Het museum vindt het belangrijk om de buurt te betrekken bij de museumwerking en bracht daarom een deel van de collectie uit de schoonheid van het museum naar de achterliggende straten. Deze verbondenheid tussen museum en buurt, en de wijze waarop deze vorm heeft gekregen, is bijzonder en nieuw. Het heeft ook het pad geëffend naar verdere samenwerking en beter wederzijds begrip (van het thema psychiatrie).

STAD	Gent
PROJECT	Open Ramen
BESCHRIJVING	kunst in dichtgemetselde nissen
JAAR	2006
CATEGORIE	bewoners-, buurt- of wijkinitiatief thema: netheid/aantrekkelijkheid woonomgeving

PARTICIPATIE

'Open Ramen' gaat volledig uit van de deelnemers zelf. Het idee kwam van een bewoner en de bewoners zelf kozen een kunstwerk uit dat hen aansprak. Buurtwerk Bloemekenswijk heeft de deelnemers begeleid tijdens het project. De kunstwerken hebben de tongen losgemaakt en de gastgezinnen worden nog altijd aangesproken over 'hun kunstwerk'. Het project heeft een wij-gevoel teweeggebracht. Bij de lancering van het project reageerden veel bewoners nochtans terughoudend: ze wisten niet over welke kunstwerken het zou gaan en op welke manier het idee zou worden ingevuld. Bij de onthulling hadden velen spijt dat ze niet hadden deelgenomen. Daarom organiseerde de stad, met het geld van de *Thuis in de Stad*-prijs, een tweede succesvolle ronde. De werkgroep is blijven bestaan in

de vorm van een kunstcollectief. Met workshops voor de buurt, een kunstcafé, bezoeken aan musea... wil het collectief het wijkgevoel versterken en alle creatieve energie in de wijk bundelen.

QUOTE JURY

"'Open Ramen' is een verfrissend en innoverend project dat tegelijkertijd vrij eenvoudig blijft. Ramen, die werden dichtgemetseld om een oubollige belasting te ontwijken, worden 'opengegoid' door middel van kunstwerken. Er is een samenwerking tussen buurt- en wijkwerking en het Museum Dr. Guislain. Het wijkniveau wordt overstegen en het project biedt een meerwaarde voor de buurt én een imagoverbetering voor de wijk."

“SOCIALE CONTACTEN VIA HET NET”

BESCHRIJVING

Een eigen buurtwebsite uitwerken, onder professionele begeleiding, en zelfstandig onderhouden vanuit de wijk. Dat is de bedoeling van 'Brugse wijken gaan digitaal'. Het project vormt het sluitstuk van een actieve buurt- en wijkwerking. Op een laagdrempelige manier worden de buurtcomités opengemaakt en toegankelijker gemaakt. Zo kreeg Brugge een digitaal wijkontmoetingsplatform: www.brugsebuurten.be.

IMPACT

Via intussen meer dan 50 buurtwebsites informeren de Brugse buurtcomités elkaar en hun bewoners. De sites hebben een diverse inhoud met o.a. weetjes uit de buurt, uitnodigingen voor buurtactiviteiten,

fotoalbums, wijkwandelingen, burenhulp en informatie rond de heraanleg van pleinen. Er ontstond een digitaal wijkontmoetingsplatform in de stad, waardoor ook de sociale contacten groeiden tussen bewoners en buurten. Brugge organiseerde opleidingen voor beginnende internetters uit de buurt – de respons was overweldigend.

INNOVATIE

Met de ontwikkeling van een digitale ontmoetingsplaats tussen buurten en wijken slaat Brugge een vernieuwende weg in. Via www.brugsebuurten.be groeiden er via het internet contacten tussen buurten en bewoners: langzaam maar zeker ontstond er een nieuw netwerk, een soort virtueel spinnenweb door de stad.

STAD	Brugge
PROJECT	Brugse wijken gaan digitaal
BESCHRIJVING	digitaal wijkontmoetingsplatform
JAAR	2006
CATEGORIE	bewoners-, buurt- of wijkinitiatief – thema: sociale samenhang en gemeenschapsgevoel
INFO	www.brugsebuurten.be

PARTICIPATIE

Bij dit project is er een goed evenwicht tussen aansturing vanuit de stad en initiatief van de burgers. De stad zorgde voor de fundamenteën, zoals hosting en begeleiding, maar de buurtbewoners stonden zelf in voor de buurtwebsites en het onderhoud ervan. De cursisten spraken gemeenschappelijke lesmomenten af, 's avonds of in het weekend. Afhankelijk van de voorkennis van de buurtbewoners werden groepjes van verschillende niveaus gemaakt. Per les waren er maximaal tien buurtbewoners aanwezig, zodat er voldoende interactie tussen lesgevers en bewoners mogelijk was. Deelnemers vonden het interessant om

in contact te komen met bewoners uit andere buurten in Brugge. Het project valt op door zijn professionele aanpak. Tegelijk loofden de comités de 'ziel' achter het concept.

QUOTE JURY

“De stad is duidelijk geïnteresseerd in wat er in haar wijken gebeurt. Op een subtiele, laagdrempelige manier worden de buurtcomités opengemaakt en toegankelijk voor meer mensen. Het is ook een duurzaam project: de gecreëerde websites worden regelmatig geactualiseerd. Het is een stimulans voor de buurten om allerlei kleinschalige projecten in de stad te ontwikkelen.”

STAD
PROJECT
BESCHRIJVING
JAAR
CATEGORIE

Antwerpen
Droom de stad
volksraadpleging
2006
bewoners-, buurt- of wijkinitiatief - thema: dialoog en communicatie

“ELKE ANTWERPENAR EEN STEM”

BESCHRIJVING

De Antwerpse culturele sector wilde de burgerzin van de inwoners aanwakkeren en de participatie in het openbare leven stimuleren. Theatremakers en gezelschappen bedachten 'Droom de stad', bedoeld als volksraadpleging om elke Antwerpenaar een stem te geven. Deze dromen werden verzameld naar aanloop van de gemeenteraadsverkiezingen 2006. Bekende en minder bekende gezichten lazen de ingezonden dromen voor tijdens een 48 uur durende droommarathon. 'Droom de stad' ontstond als positieve tegenreactie op het negatieve klimaat en de opvallende verzuring die op dat moment in de stad heersten.

IMPACT

De marathonhappening vond plaats in het oude justitiepaleis. Het publiek kon 48 uur in- en uitlopen. Antwerpenaars konden hun dromen ter plekke opschrijven en inleveren om meteen te worden voorgelezen. Het enthousiasme was groot: een massale opkomst en duizenden dromen. Zowel de positieve als negatieve gedachten kregen een plaats. Zo groeide het besef dat het niet veel zin heeft om alle verantwoordelijkheid voor onze samenleving bij de politici te leggen. Een positieve maatschappij begint bij de mensen zelf. De kunstwereld creëerde een forum en was onderdeel van een golfbeweging in de culturele sector (0110 voor muziek, MUTE voor beeldende kunsten).

INNOVATIE

'Droom de stad' is een creatief en origineel project met een groot bereik. Iedere inwoner van Antwerpen heeft via huis-aan-huisbedeling een uitnodiging gekregen om zijn droom op te schrijven. Het initiatief werd gedragen door mensen uit verschillende artistieke gezelschappen

die zich, buiten hun organisatie om, verenigden voor deze collectieve actie. Er kwamen klassen kleuters en scholieren, anderstalige nieuwkomers, gezinnen, bejaardenverenigingen, toevallige voorbijgangers, collega's uit andere steden – kortom een doorsnede van de stedelijke bevolking, de stemplichtige groep overstijgend. De deuren stonden open, de stad was van iedereen.

PARTICIPATIE

'Droom de stad' wilde zo veel mogelijk mensen doen nadenken en dromen over hun stad. Belangrijker dan het podiumproject was de participatie van de burger. De dromen van de Antwerpenaren waren de motor van het project. Om iedereen te bereiken trokken de initiatiefnemers naar verschillende plaatsen in de stad om de mensen aan te spreken en uit te nodigen hun dromen te formuleren: markten, scholen, bejaardentehuizen, het verenigingsleven, buurtcomités... Een internetsite en postadres volgden om de duizenden dromen te verzamelen. Elke persoonlijke droom kreeg een plaats in de stad. Naarmate het project vorderde, groeide spontaan ook de groep sympathisanten.

QUOTE JURY

“'Droom de stad' is een creatief, origineel en goed project met een groot bereik en een positief verhaal. Het is belangrijk om te dromen. Door in twee zinnen een droom neer te schrijven, is het project laagdrempelig en veilig. De deelnemer moet zich niet blootgeven. Het stimuleert en prikkelt mensen om na te denken. In een tijd waarin mensen vooral slogans horen voor of tegen iets, kregen zij met dit project een stem via een bevraging van 'onderuit'. Mooi is ook dat de verzameling van de inzendingen na verloop van tijd een interessant tijdsdocument zal worden.”

“ARTISTIEKE ONTMOETINGSPLAATS”

BESCHRIJVING

Kunstenaar Jozef Legrand ontwierp in de Brusselse wijk Marollen een ontmoetingsplek voor de wijkbewoners. Hij liet zich inspireren door het beeld van de palaverboom – een boom waaronder de wijzen van een Afrikaans dorp belangrijke besluiten nemen. Legrand creëerde een zitelement in Arabeske vorm, om de sociale cohesie te versterken in een wijk die de laatste jaren sterk aan het veranderen was.

IMPACT

Door de holle en bolle vormen van het ontwerp gaan mensen met elkaar praten. Het concept van de zitbank streeft naar meer sociale openheid. De Arabesk-Palaverboom is een leuk voorbeeld van een artistiek ontwerp dat ontmoeting in de buurt stimuleert.

INNOVATIE

De Arabesk-Palaverboom is een origineel en innovatief idee om mensen meer met elkaar te doen praten. Het bevordert de sociale ontmoeting en tegelijk past de bank perfect binnen de heraanleg van het plein. Vrij vernieuwend dat een ontwerp van een gerenommeerd kunstenaar in samenspraak met de buurt wordt gerealiseerd en uitgevoerd.

PARTICIPATIE

De bewoners en gebruikers van het plein – gaande van handelaars tot jongeren – werden betrokken bij de voorbereiding. Ze namen deel aan de verschillende buurtvergaderingen en konden zelf hun gewenste criteria opgeven. Het palaveren dat de Arabesk wil ondersteunen, was begonnen! Aanvankelijk waren er enkele misverstanden: de handelaars vreesden dat

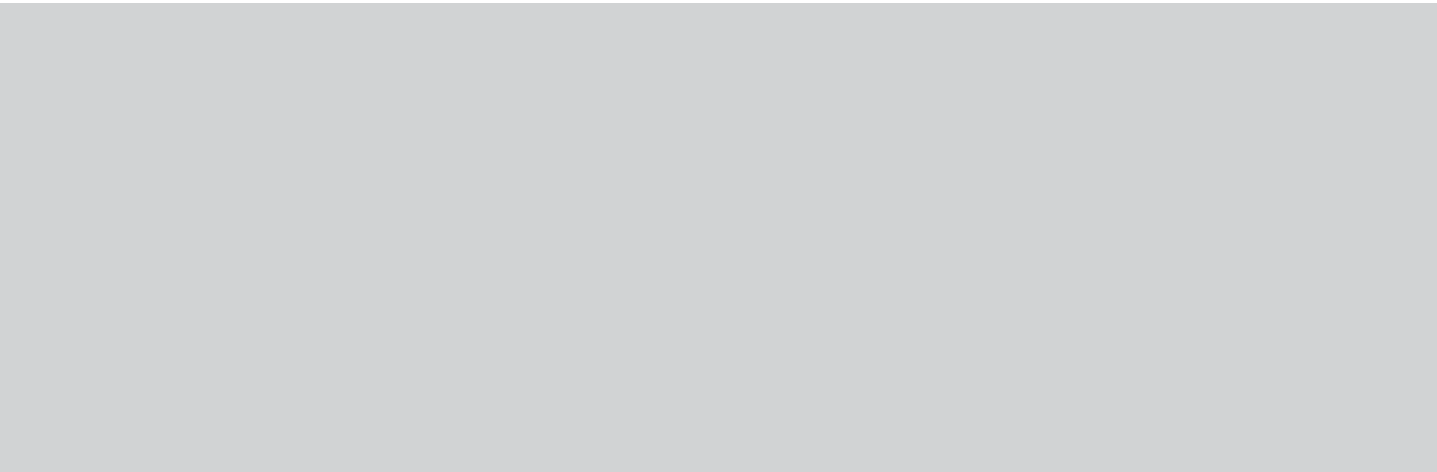
STAD	Brussel
PROJECT	Arabesk-Palaverboom
BESCHRIJVING	ontmoetingsplaats voor wijkbewoners
JAAR	2006
CATEGORIE	bewoners-, buurt- of wijkinitiatief thema: infrastructurele inrichting van de wijk

klanten zouden wegblijven door de rondhangende jongeren, terwijl de jongeren geen 'clean' meubilair wilden dat in tegenstelling tot de oude banken geen persoonlijke schriftuur meer zou verdragen. De kunstenaar hield in zijn ontwerp rekening met de verschillende criteria. Tijdens de driedaagse inhuldiging stelden de omwonenden zelf een performance voor.

QUOTE JURY

"De Arabesk-Palaverboom charmeert door zijn ontwerp en kan overtuigen met zijn opdracht, de sociale cohesie versterken. De jury heeft er vertrouwen in dat dit origineel vormgegeven, spiraalvormige ontwerp ontmoeting in de buurt zal stimuleren en het stedelijkheidsgehalte zal verhogen."

**"WE WILLEN MET
CONCRETE PROJECTEN,
ZOALS DE PALAVERBOOM
EN DE ACTIVITEITEN DIE
DAAR OMHEEN
ZIJN GEORGANISEERD,
TONEN DAT DE PUBLIEKE RUIMTE
VOOR IEDEREEN IS."**

2005

“NIEUWE DYNAMIEK IN DE BUURT”

BESCHRIJVING

Het Schipperskwartier is één van de oudste delen van de Antwerpse binnenstad en is bekend en berucht om zijn raamprostitutie. In de loop der jaren hebben zich rond de wijk sterke randen ontwikkeld: de Kaaien, Leien, Vlieten en Ruien. Terwijl stadsontwikkelingsprocessen zedig rond de wijk heen werkten, raakte het oude evenwicht tussen wonen en prostitutie verstoord. Daarom werd in 2002 de toekomstvisie 'Het Schipperskwartier, een verleidelijk stukje Antwerpen' opgestart. Het is een waaier van projecten van sociale, economische en ruimtelijke aard die variëren van leuke evenementen, stedelijke dienstverlening over de heraanleg van straten en pleinen tot grote nieuwbouwprojecten. Kortom: de stad voert, in samenwerking met publieke en private partners, een doorgedreven geïntegreerd gebiedsgericht beleid om een nieuwe dynamiek in de buurt op gang te trekken.

IMPACT

Antwerpen heeft ongetwijfeld pionierswerk geleverd op het vlak van prostitutiebeleid en de herontwikkeling van een prostitutiebuurt. Niet door prostitutie weg te saneren maar door het evenwicht tussen prostitutie en stadswijk te herstellen. De resultaten op het terrein zijn duidelijk zichtbaar en trekken nieuwe bewoners aan. De

straten van het raamprostitutiegebied zijn heraangelegd, de raamprostitutiepanden zijn gerenoveerd, er is het gezondheidshuis voor prostituees, het 'Stadsmagazijn' werd een ontmoetingscentrum. Ook de woonstraten zijn opnieuw aangelegd en particuliere verbouwingen worden gestimuleerd. De private renovaties en bouwprojecten getuigen van geloof in het door de stad gevoerde beleid. Een aantal grote projecten staat op til en illustreert het ambitieniveau dat de stad in deze wijk wil aanhouden.

INNOVATIE

Ronduit vernieuwend is de manier waarop de stad een vervallen buurt kwaliteitsvol heropbouwt mét respect voor de eigenheid van de buurt. Het project is niet vanzelfsprekend, zeker als je de complexiteit van de buurt kent. De groei van het project in nauwelijks vier jaar is dan ook indrukwekkend. Een doorgedreven samenwerking tussen overheid en particulieren deed het Schipperskwartier slagen. Antwerpen creëerde ook nieuwe en vernieuwende instrumenten zoals de 'geschiktheidsverklaring raamprostitutiepand' en het 'renovatie- en begeleidingscontract' voor particuliere kandidaat-verbouwers. De stad stimuleert en beloont enerzijds en ontraadt en bestraft anderzijds.

STAD

Antwerpen

PROJECT

Het Schipperskwartier, een verleidelijk stukje Antwerpen

BESCHRIJVING

toekomstvisie met sociale, economische en ruimtelijke projecten

JAAR

2005

CATEGORIE

geïntegreerd infrastructureel project

PARTICIPATIE

Bij de ontwikkeling van de toekomstvisie 'Schipperskwartier' was participatie cruciaal. Van dag één namen de bewoners massaal deel aan de gesprekken. Bewoners konden discussiëren over de consensusnota van de stad. Via een consultatieavond en een interactieve tentoonstelling gaven bewoners prioriteiten en opmerkingen over de toekomstvisie mee. Dat resulteerde in een bewonersnota die het college, samen met de consensusnota, goedkeurde als kader voor de ontwikkeling van de wijk. Naast deze inhoudelijke participatie startte de stad Antwerpen een 'wervend programma' op dat zich richt op de relatie tussen burger en leefomgeving. De focus lag in eerste instantie op de centrale publieke ruimte van het Schipperskwartier: het Falconplein. De doelstellingen waren simpel: de mogelijkheden van het plein aftasten, maar vooral de bewoners en stadsgebruikers het plein opnieuw en op een andere manier laten ontdekken.

QUOTE JURY

"Het Schipperskwartier is een geïntegreerd en veelzijdig project dat focust op het herstel van een vervallen buurt die jarenlang geen aandacht kreeg. De structuur van de wijk blijft behouden maar de diverse onderdelen krijgen een nieuwe bestemming. De buurt wordt aangepakt in al zijn complexiteit en gecombineerd met een sterk resultaatgerichte uitvoering. Het project is sterk gestructureerd en getuigt van verbeelding van een sterk geëngageerd team. Dit project kan inspirerend zijn voor andere steden en heeft internationale allures."

“DUURZAME TEWERKSTELLING”

BESCHRIJVING

In 1996 nam de stad Leuven het initiatief om 25 bestaansminimumtrekkers aan te werven als straatveger bij de reinigingsdienst en als hulparbeider bij de groendienst. De opzet was tweeledig: een propere stad én de kansgroep in regel stellen met de sociale zekerheid (artikel 60 van de OCMW-wet). Deze mensen kregen een arbeidscontract van één jaar. Vanaf 2001 kregen de beste krachten nadien een contract van activabaan voor een periode van 3 jaar. Naast tewerkstelling van laaggeschoolden en allochtonen was inburgering een belangrijk aspect van het project. Van bij de start wilde het stadsbestuur tijdelijke werknemers via tewerkstelling, intensieve begeleiding en vorming een perspectief bieden op langdurige tewerkstelling.

IMPACT

De tewerkstelling van laaggeschoolde autochtonen en allochtonen binnen de dienst Milieubeheer werd een succes met in totaal 48 arbeidsplaatsen. De stad Leuven besloot om een duurzaam tewerkstellingsproject

voor kansengroepen op te richten – de stad heeft geen niveau E (ongeschoold arbeider) binnen haar personeelsformatie. Vandaag zijn de straatvegers niet meer weg te denken in het Leuvense straatbeeld en is de stad dankzij hun inzet properder geworden. Het project zorgt voor een positieversterking van allochtonen, voor een duurzame tewerkstelling en voor integratie van allochtonen in het stadsbestuur. Niet alleen betrokken diensten maar ook burgers en andere gemeenten krijgen een positievere beeldvorming over 'hun' allochtonen.

INNOVATIE

Administratieve moeilijkheden rond personeelskaders overwinnen, is niet vanzelfsprekend. Met het project neemt de stad verantwoordelijkheid op zich inzake tewerkstelling van laaggeschoolden. De combinatie van arbeid en integratie is een interessante denkpiste voor andere stadsbesturen en andere publieke organisaties, zoals OCMW's en de ruime zorgsector.

STAD	Leuven
PROJECT	Tewerkstellingsproject
BESCHRIJVING	duurzaam tewerkstellingsproject voor laaggeschoolden
JAAR	2005
CATEGORIE	innovatieve samenwerkingsvormen thema: samenleven in de stad / interculturele diversiteit

PARTICIPATIE

In totaal voorzag het doorstromingsproject 48 arbeidsplaatsen (23 plaatsen voor instroom, 25 plaatsen voor contracten van onbepaalde duur). De 25 deelnemers slaagden voor het examen, na een intense voorbereiding met onder meer lessen Nederlands en oefensollicitaties. De motivatie van de betreffende werknemers én de hulp en steun van hun collega's en ploegbazen waren een extra stimulans om voor de proef te gaan. Wie nog kan groeien, zal verder begeleid en gestimuleerd worden om later deel te nemen aan examens op D-niveau (geschoold arbeider).

QUOTE JURY

“De stad heeft voor de realisatie van het project belangrijke hindernissen moeten overwinnen, zoals een wijziging van het statutair kader (het niveau E was nog maar recent geschrapt) en problemen met de taalwetgeving. Dit vergt moed. De stad had zich ook bij de grenzen van de huidige regelgeving kunnen neerleggen. Interessant is ook dat het project wordt getrokken door een reguliere dienst, de milieudienst met name, en niet door bijvoorbeeld de integratiedienst. De verplichting om Nederlands te leren en de mogelijkheid om dat te doen tijdens de werkuren is een belangrijk onderdeel van de opleiding. Dit project doorbreekt het systeem dat tewerkstelling volgens artikel 60 enkel tot doel heeft uitkeringsgerechtigd te worden. Het project activeert.”

2004

“KANTELMOMENT VOOR HELE WIJK”

BESCHRIJVING

Met de verhuis van het stedelijk ziekenhuis Sint-Elisabeth begin jaren 90 kwam in de kern van de 19e-eeuwse arbeiderswijk Aalst Rechteroever een ruimte vrij van een paar hectaren. De stad maakte plannen voor de bouw van een 320-tal sociale woningen. Na de realisatie van de eerste twee fases bleek al gauw een overconcentratie van sociale woningen te ontstaan met alle te verwachten problemen. Aalst schrapte de laatste fases van het sociale bouwproject en koos voor de aanleg van een buurtpark. Ook tekende de stad een actieplan uit voor meer transparantie in het bouwblok.

IMPACT

De aanleg van een nieuw park centraal op Rechteroever was de hefboom en het kantelmoment om de volledige wijk op te tillen. Die eerste gedurfde actie om een bouwblok te schrappen in functie van een wijkpark heeft

geresulteerd in een sneeuwbaaleffect dat nu uitmondt in grootse infrastructuurwerken langs de Dender en de stationsomgeving. Het bouwblok kreeg meer structuur en transparantie door verbindingen te creëren, ook naar de stad. Meer groen in deze dichtgeslibde 19e-eeuwse wijk heeft ook voor een aangenaam woon- en leefklimaat gezorgd – de buurt als volwaardig alternatief voor het stadscentrum. Initiatieven uit de privésector dragen bij tot de heropleving en aantrekkelijkheid van de buurt. Aalst omarmt zo zijn verloren stadsdeel en bewoners ervaren Rechteroever nu als een volwaardige wijk.

INNOVATIE

Het is ronduit vernieuwend hoe een stad een te grootschalig sociaal bouwproject bijstuurde op een toch wel drastische wijze. Aalst pakte het dreigend gevaar van gettovorming resoluut aan, met resultaat. De acties werden samen met de bevolking gekozen op

STAD	Aalst
PROJECT	Sint-Elisabethsite in de wijk Rechteroever
BESCHRIJVING	stadsdeel transparanter en leefbaarder maken
JAAR	2004
CATEGORIE:	geïntegreerd infrastructureel project

basis van een totaalvisie voor de wijk en meer specifiek voor het bouwblok Sint-Elisabeth. Het is geen dagelijks gebeuren om bebouwbare ruimtes in de stadskern te herbestemmen naar groen en naar publieke spelen- en ontmoetingsruimte. Hierbij is de zoektocht om verschillende functies met elkaar te verweven een sterk punt: verlaten panden krijgen een nieuwe bestemming, wonen en werken wordt beter op elkaar afgestemd. Resultaat is een nieuwe dynamiek in de buurt.

PARTICIPATIE

De buurtbewoners werden, via overlegmomenten en bewonersvergaderingen, betrokken bij de inrichting van de publieke ruimte. Op inhoudelijk belangrijke momenten konden ze via enquêteformulieren hun prioritaire ingrepen aangeven. Afzonderlijk was er ook een rondvraag bij jongeren, waaruit de vraag naar een skatecircuit en avonturenpark kwam. Via het nieuwe

ontmoetingshuis De Brug wordt de betrokkenheid van de bevolking alvast verzekerd.

QUOTE JURY

“Het project van Aalst is complex, heeft meerdere lagen en draagt meerdere keuzes in zich. Het niet verder uitvoeren van vroegere beslissingen, namelijk de uitbreiding van geplande complexen van sociale woningen, is een keuze die moed vergt. Soms moet een stad kunnen en durven terugkomen op eerdere beleidsbeslissingen. Ook opmerkelijk: de overtuiging waarmee het openbaar domein met zijn publieke karakter wordt ingezet als bindend element voor de buurt. De investering in spelinfrastructuur voor de jeugd en de aanleg van de volkstuintjes ‘Den Ajuin’ zijn zichtbare resultaten. De mix van wonen en werken en de gedeeltelijke omschakeling van bedrijvzone naar woonzone zijn zeer interessant.”

“TABOE DOORBROKEN”

BESCHRIJVING

De stad Gent werkte met ‘Plassen met klasse’ een integraal beleid rond publiek sanitair uit. Hoofddoel is te komen tot degelijk onderhouden, goed uitgerust en prima aangeduid publiek sanitair. Daarnaast wilde de stad het wildplassen indammen en het taboe rond toiletbezoek doorbreken. Gent richtte de Werkgroep publiek sanitair op, met vertegenwoordigers van zowel de stedelijke diensten als van externe partners (gezondheidszorg, patiënten). Bestaande sanitaire installaties werden hersteld of aangepast en nieuwe publieke toiletten werden bijgebouwd.

IMPACT

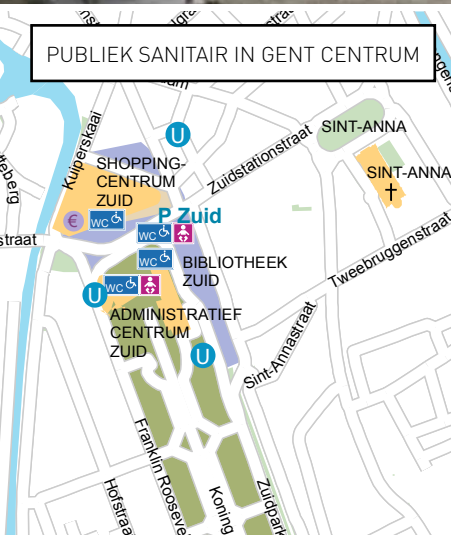
Ondertussen beschikt de stad Gent over 99 sanitaire eenheden, waarvan 56 voor personen met een handicap, 21 eenheden met een luiertafel en 60 urinoirs. In de stad en in de wijken is het aanbod publiek sanitair kwalitatief

verbeterd, uitgebreid en voor iedereen toegankelijk gemaakt. Het wildplassen is verminderd, de stad wordt netter. Publiek, pers, winkels, hulpverleners, scholen, bouwheren en politici worden gesensibiliseerd en de taboesfeer wordt doorbroken. De handige folders en plaskaart waarin de plaspunten vermeld staan, zitten in vele handtassen en vestzakken. Bovendien groeit het project ‘Plassen met klasse’ door. In samenwerking met de lokale Plasactiegroep werd onlangs een initiatief genomen om de horecazaken in Gent aan te zetten hun sanitair ook open te stellen voor niet-consumenten. Bij alle nieuwbouwprojecten van de stad wordt er nu al publiek sanitair voorzien – zo ontworpen dat het ook buiten kantooruren toegankelijk is.

INNOVATIE

Gent innoveert met de ontwikkeling van een integraal stedelijk beleid voor publiek sanitair. Geen ad-hocplos-

STAD	Gent
PROJECT	Plassen met klasse
BESCHRIJVING	beleid publiek sanitair
JAAR	2004
CATEGORIE	innovatieve samenwerkingsvormen in de stad

singen, maar een projectmatige aanpak vanuit een overkoepelende visie. De betrokkenheid van burgers in dit beleid is ook vernieuwend. Gent heeft haar kennis en knowhow gebundeld als voorbeeld voor andere gemeenten. Op die manier wil de stad een vaak doodgezwegen thema op de agenda plaatsen.

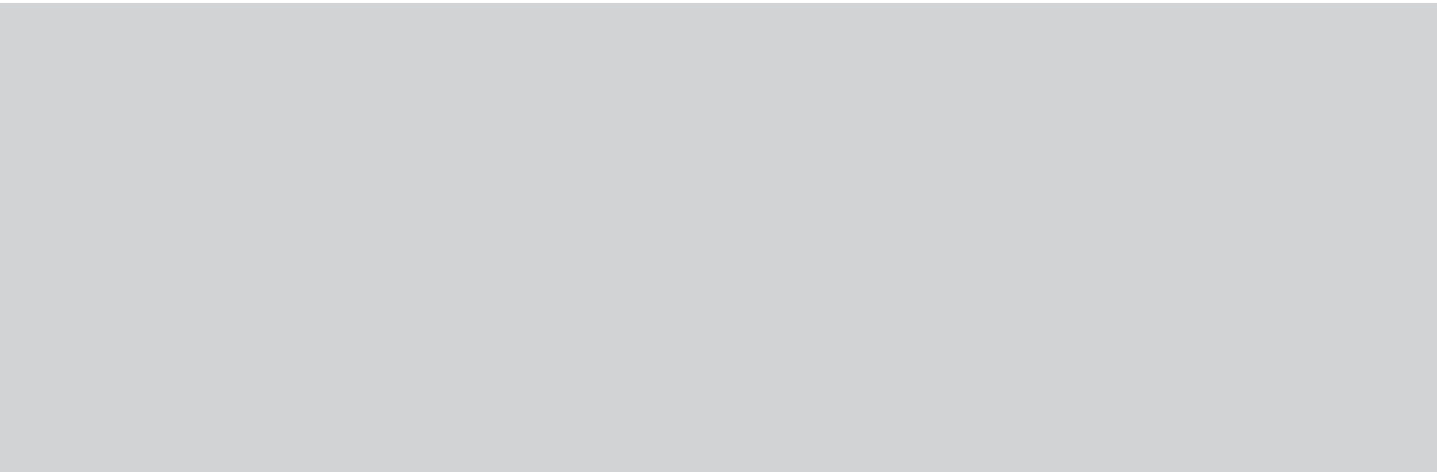
PARTICIPATIE

De Gentenaars dragen het project 'Plassen met klasse'. Niet alleen de stadsdiensten die op het openbaar domein actief zijn, maar ook burgers en betrokken partners zoals de gezondheidssector, patiënten, beleidsmensen, scholen, horeca... De burgers werden bij het project betrokken via de Werkgroep publiek sanitair. Een positieve benadering en een breed draagvlak werken taboedoorbrekend, wat een belangrijke doelstelling van het project is. Op de openbare toiletten werden ook bordjes met contactpunten geplaatst, zodat gebruikers

defecten of gebrekkig onderhoud kunnen melden aan de stad.

QUOTE JURY

"Het project in Gent is gedurfd en wordt professioneel aangepakt. Ook heeft het een duidelijke impact op het gebruik en de kwaliteit van de openbare ruimte. De stad toont zich gastvrij, biedt comfort en veiligheid. Het project heeft een structurele ambitie, het is geen eendagsvlieg. 'Plassen met klasse' biedt een oplossing aan een reëel probleem en speelt tegelijk in op de noden van de verouderende bevolking. Het project sluit bovendien goed aan bij de traditie van kwaliteit in Gent wat inrichting en design van publieke ruimte betreft. 'Plassen met klasse' garandeert een duurzame en integrale aanpak."

2003

“SUCCESVOLLE SYNERGIE”

BESCHRIJVING

De site van de voormalige brouwerij Lamot ligt aan de rivier de Dijle, in het historische hart van Mechelen. Om deze buurt, die de laatste jaren een grote achteruitgang kende, weer dynamisch te maken, renoveerde Mechelen de oude brouwerij tot een centrum van stedelijk (cultureel) leven, met een congrescentrum, een erfgoedcentrum en een grand café. De private partner gaf de site verder invulling met wonen, horeca, parkeren en commerciële functies. Naast de herwaardering van de Lamot-site kent het project nog twee pijlers: de aanleg van het Dijlepad en de realisatie van een nieuwe Dijlebrug. Deze drie projecten haken ruimtelijk en functioneel in elkaar, waardoor er een synergie ontstaat met een belangrijke impact op de binnenstad van Mechelen.

IMPACT

De Lamot-site is uiteindelijk een succesverhaal geworden: een kankerplek is vervangen door een project met complementaire functies voor de site én de stad. De woonfunctie langs de Dijle en in de buurt is versterkt, de winkelomgeving wordt gerenoveerd en leeft op, de horeca rond de Vismarkt en Korenmarkt is volop in ontwikkeling, en vooral, het investeringsklimaat voor handel en wonen in de Mechelse binnenstad is opmerkelijk verbeterd. Het Dijlepad en de Dijlebrug verbeteren aanzienlijk de mobiliteit van de fietser en wandelaar in het historische stadscentrum. Het Dijlepad verbindt ook de binnenstad met twee belangrijke groengebieden, terwijl de Dijlebrug de Lamotsite integreert in het stadscentrum.

STAD	Mechelen
PROJECT	Lamot, Dijlepad en Dijlebrug
BESCHRIJVING	herwaardering en integratie site
JAAR	2003
CATEGORIE	geïntegreerd infrastructureel project

INNOVATIE

De herwaardering van de strategisch gelegen Lamot-site bracht een vermenigvuldigingseffect op gang. Het project is een aanzet tot revitalisering van de hele binnenstad als woon-, winkel- en werkstad. Het blijft dus niet beperkt tot het kernwinkelgebied. De Stad Mechelen gaf aan het oude brouwerijgebouw een nieuwe publieke functie met een congrescentrum, een brasserie en een erfgoedcentrum. Door cultuur samen te brengen met andere functies zoals congreslocatie en horeca, is de unieke kans gegrepen om te 'infiltreren' in het dagelijkse stedelijke leven. Ook het Dijlepad en de Dijlebrug staan niet op zich, ze versterken de stad en brengen het water opnieuw dicht bij de Mechelaar.

PARTICIPATIE

De communicatie verliep aanvankelijk moeizaam. De eerste contacten gebeurden in de vorm van een

hoorzitting rond de wijziging van de bestemming van het gewestplan. Toen bleek dat de ideeën van de stad niet altijd overeenstemden met de mening van verenigingen en burgers. Verder verliep de communicatie via nieuwsbrieven, informatievergaderingen voor de buurt en via het buurthuis en de wijkkrant.

QUOTE JURY

"De Lamot-site is een interessant en stedenbouwkundig sterk project. De diversiteit aan functies van de site is indrukwekkend: congrescentrum, hotel, parking, wonen, winkelen, erfgoed, mobiliteit en toerisme. Uiteenlopende functies werden ruimtelijk geïntegreerd. De Lamot-site maakt zijn trekkersrol waar en bewijst dat het stadsbestuur openstond voor samenwerking met de private sector om belangrijke stedenbouwkundige en ruimtelijke problemen kwalitatief op te lossen."

“CULTUUR ALS HEFBOOM”

BESCHRIJVING

In officiële plannen over wijkontwikkeling stond het al ruim 20 jaar leegstaande gebouw van De Roma wel trouw vermeld, maar er gebeurde nooit iets. De vzw Rataplan, actief met buurttheater, ligt aan de basis van de heropening van De Roma die nu door een aparte vzw wordt beheerd. De Roma was voor de oudere generaties een levendige herinnering maar werd in korte tijd een nieuw symbool: van verloedering naar heropleving. Vele vrijwilligers meldden zich voor medewerking, elk op hun manier. Met De Roma leefden vele mensen op en kreeg Borgerhout meer dan alleen een gebouw terug.

IMPACT

De Roma is vandaag een schakel in de keten van Antwerpse cultuurcentra, met een eigenzinnige positie en statuut. Leven op en rond de Turnhoutsebaan is niet meer wat het was. De grote groei van winkeltjes,

eetgelegenheden en theehuisjes blijft bepalend voor de buurt. Maar de lokale middenstandsvereniging heeft haar rug gerecht. Het district Borgerhout heeft zich aan de lokale spelers verbonden voor samenwerking en realisatie van evenementen die sterk gericht zijn op de lokale gemeenschap. Zo zijn er jaarlijks Borgerrio, de Septemberfeesten, het Feest van de Vlaamse Gemeenschap, het seniorenfeest. Tegelijk komen er jaarlijks duizenden mensen naar dit stukje stad om de couleur locale te ontdekken. De heropening van De Roma bewees dat mensen dingen kunnen veranderen.

INNOVATIE

De heropening van De Roma in Borgerhout is een schitterend project dat van onderuit ontstaan is. Vooral dat laatste is bijzonder en vernieuwend. Na jaren van frustratie en verzuring heeft een aantal buurtbewoners het heft in handen genomen en de roemrijke zaal in de

STAD	Antwerpen
PROJECT	Heropening van De Roma
BESCHRIJVING	nieuwe dynamiek in Borgerhout
JAAR	2003
CATEGORIE	bestuurlijke en participatieve vernieuwing

buurt weer geopend. De aanwezigheid van De Roma in dit problematisch stadsdeel was een opportuniteit die de bewoners niet langer wilden laten liggen. Het resultaat is verbluffend. Dit project mobiliseerde niet enkel praters, ook doeners. De Roma bewijst dat participatie meer kan zijn dan praten en vergaderen.

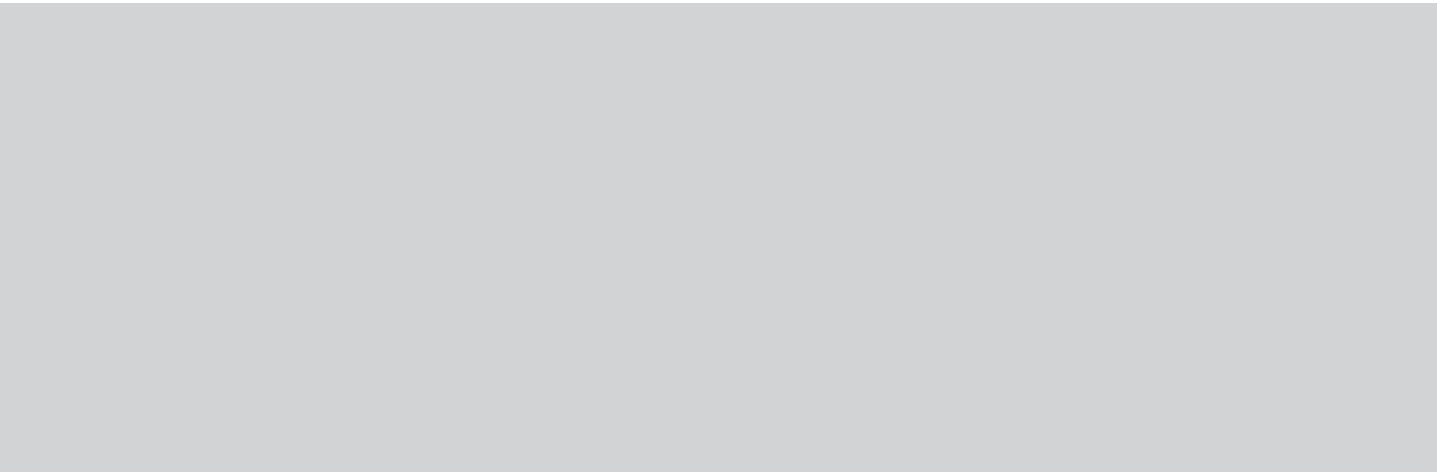
PARTICIPATIE

Het verhaal van De Roma is een verhaal van mensen in de grootstad. Participatie gaat in eerste instantie over betrokkenheid, over inzet, over identificatie, over geloof in een project en in andere mensen, over kansen krijgen en gewaardeerd worden. De vrijwilligers slepen al lang niet meer met volle kruiwagens puin, maar werken dagelijks mee om de voorstellingen mogelijk te maken. Een ontzettend heterogene groep van ruim 300 mensen verzendt het driemaandelijks programmaboekje,

scheurt tickets, verzorgt de vestiaire, tapt, serveert, spoelt glazen, ontvangt de artiesten en kookt voor hen, wijst de mensen de weg naar hun plaats en poetst de zaal voor en na. Zo'n massale inzet op een intensieve basis is een fenomeen. Het vormt de achillespees van het project, en tegelijk ook de warmte en de charme.

QUOTE JURY

"Het project van De Roma had ook in het witboek kunnen staan, als een voorbeeld van de manier waarop we de stad zien: een forum van praktijken en activiteiten van mensen. Geen participatie op het einde van een bestuurlijk proces, geen benadering van burgers als klanten maar burgerschap als dynamiek, als praktijk, als concrete handelingen en vormen van samenwerking tussen burgers. De Roma is voor ons een stukje stadsrepubliek."

2002

“EIGEN IDENTITEIT GEVEN”

BESCHRIJVING

Het project De Coninckplein omvat een indrukwekkende reeks acties in een buurt die de laatste decennia een grote achteruitgang kende. Dit stadsdeel, ten noorden van het Centraal Station, was vroeger nochtans een van de meest levendige buurten van de stad. Achter het project zit een krachtige stedelijke strategie: de stationsomgeving opnieuw doen leven, bruisen en een identiteit geven. Dat vertaalde zich enerzijds in de heraanleg van het openbaar domein om de buurt opnieuw aantrekkelijk te maken voor privé-investeerdere en anderzijds in economische impulsen om een nieuw publiek aan te trekken. Antwerpen realiseerde dit project in het kader van het Urban 1-programma.

IMPACT

Grote delen van het openbaar domein werden stuk voor stuk heraangelegd. De pleinen en straten kregen een hedendaagse aankleding met meer ruimte voor voetgangers en een betere geleiding en afremming

van het verkeer. Het Permeke-complex veranderde van een leegstaand pand in een hoogtechnologisch informatiecentrum en een ontmoetingsplaats voor de buurt. Verkrotte prostitutiepanden maakten plaats voor een centrum van design en productontwikkeling en een bedrijvencentrum voor startende ontwerpers. Deze ontwikkelingen zorgden ervoor dat de buurt opnieuw een eigen identiteit kreeg. Maar ondanks dit sterk project en alle investeringen in architectuur, cultuur, veiligheid en sociaal werk is de druggerelateerde overlast rond het De Coninckplein niet definitief verdwenen. De stad zal bijkomende maatregelen nemen om de problematiek blijvend aan te pakken.

INNOVATIE

De totaalvisie voor de omgeving van de stationsbuurt en het De Coninckplein is vernieuwend. Met dit project ging Antwerpen een stuk verder dan de klassieke verfraaiing van stedelijke infrastructuur. Zo gaf de stad tegelijk economische impulsen, verbeterde ze de sociale

STAD
PROJECT
BESCHRIJVING
JAAR
CATEGORIE

Antwerpen
De Coninckplein
herwaardering stationsomgeving
2002
geïntegreerd infrastructureel project

netwerken en creëerde ze vorming en opleiding voor kansarmen, laaggeschoolden en starters in de buurt. Een innovatief, integraal én geïntegreerd voorbeeld van stadsontwikkeling.

PARTICIPATIE

Hoe bewonersengagement losweken en buurtverantwoordelijkheid stimuleren? De stad Antwerpen organiseerde een infobeurs en tentoonstelling, hield inspraakvergaderingen en overlegde met wijkorganisaties. Bij de communicatie rond de verschillende deelprojecten was het belangrijk dat de bewoners zicht hadden op de totaalvisie van de stad, wat soms moeilijk was gezien de sociale diversiteit en achtergesteldheid. Voor een optimaal engagement sloot Antwerpen met de burgers een aantal 'charters' af, waarbij afspraken werden gemaakt over het onderhoud van straten en

pleinen, de bevordering van onderlinge communicatie, het stimuleren van buurtleven...

QUOTE JURY

"De jury ziet een patchwork van projecten op en rond het plein met verschillende lagen van bereik: sommige voor de stad en de regio, andere voor de buurt. Het stadsdeel werd opgeladen met nieuwe activiteiten. De keuze voor design en productontwikkeling getuigt van durf. Maar de grote belangstelling voor het designcenter 'De Winkelhaak' bewijst dat het werkt. Antwerpen maakt hier goed gebruik van zijn sterke naam en faam als mode- en designcentrum. Deze nieuwe activiteit met nationale en zelfs internationale uitstraling kan een belangrijke impuls geven aan de buurt."

“KUNST ALS SIGNAAL”

BESCHRIJVING

Limiet Limite is ontstaan als een reeks visuele artistieke interventies in de Brabantwijk, een buurt gelegen aan het Brusselse Noordstation op de grens van de gemeentes Schaarbeek en St.-Joost Ten Node. Een aantal geëngageerde buurtbewoners, kunstenaars en ‘stadswerkers’ wilden hiermee de wijk positief in de kijker stellen en een duidelijk signaal geven aan de beleidsverantwoordelijken. Hun doorzettingsvermogen en sociale drive trok de aandacht van andere, gevestigde en economisch sterkere actoren uit de wijk. Het vertrouwen groeide en er ontstond een constructieve dialoog gericht op de uitbouw van een ontwikkelingsprogramma voor de Brabantwijk.

IMPACT

Het project heeft geleid tot een draagvlak tussen de

verschillende actoren en bewonersgroepen uit de wijk voor nieuwe gezamenlijke activiteiten. Verschillende organisaties hebben hun werking afgestemd op de samenwerking en gebruikgemaakt van de dynamiek om acties voor de wijk op te zetten. Zo investeerden scholen in een lichtkrant in de wijk (forum voor boodschappen) en in lessenaanbod door de studenten voor wijkbewoners. Ook nadat het netwerk ophield te bestaan, werd er voortgebouwd op het bestaande draagvlak. Limiet Limite slaagde erin om de aandacht te trekken van beleidsmensen én om de ‘stem’ van de verschillende bewonersgroepen, handelaars en onderwijsinstellingen in de debatten te verzekeren.

INNOVATIE

De samenwerking is van onderuit gegroeid tot een breed netwerk van mensen die hun schouders zetten onder

STAD
PROJECT
BESCHRIJVING
JAAR
CATEGORIE

Brussel
Limiet Limite
netwerkvorming buurtbewoners
2002
niet-infrastructureel project

een gemeenschappelijk wijkontwikkelingsprogramma. Uniek is dat dit netwerk veelzijdig is en zowel economische, sociale, artistieke als onderwijskundige actoren mobiliseert. Allemaal vanuit de overtuiging dat er iets met de wijk moet gebeuren. Via artistieke interventies – waaronder een negen meter hoge plexiglazen toren op een verwaarloosd perceel – gaven de bewoners de aanzet tot een positieve dynamiek en communicatie.

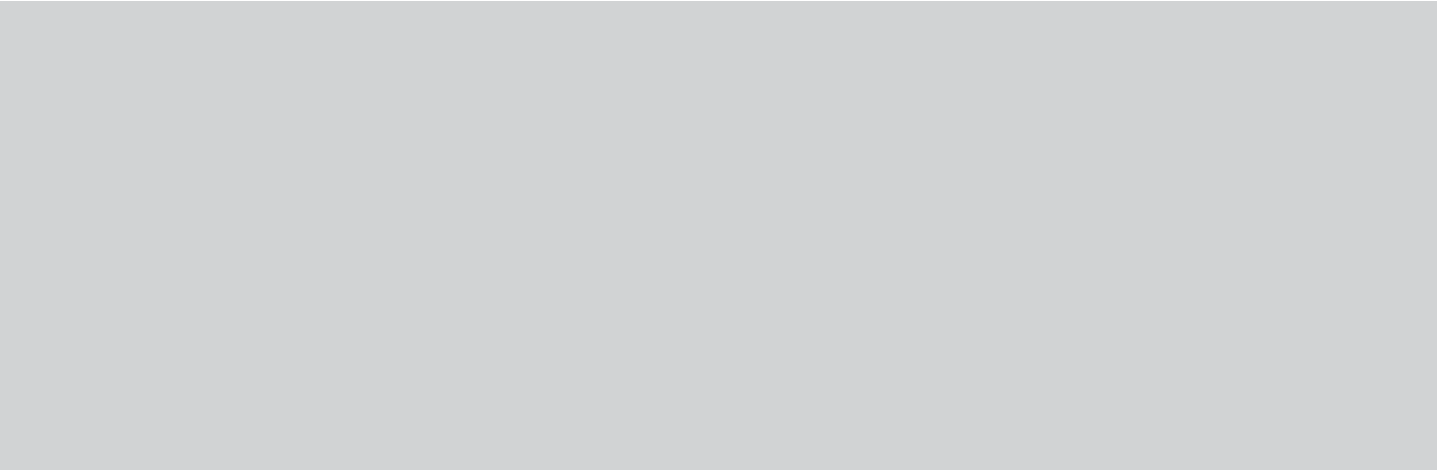
PARTICIPATIE

Limiet Limite is een sterk voorbeeld van netwerkvorming tussen de buurtbewoners, studenten, handelaars, het bedrijfsleven en stadsgebruikers. Het samenwerkingsverband is van onderuit gegroeid, met een sterke aandacht voor bewonersparticipatie en inspraak. De bewoners ergerden zich al jaren

aan de toenemende verloedering van hun wijk, het woononvriendelijke klimaat, het gebrek aan groenzones. Ze waren bereid om actief mee te werken aan een verbetering van de leefbaarheid van hun buurt. Via de visuele acties hebben zij met succes hun buurt in de kijker gebracht en zijn ze erin geslaagd om hun wensen en behoeften vertaald te zien in de momenteel lopende herwaarderingsprogramma's (wijkcontracten).

QUOTE JURY

"Limiet Limite straalt sterke stedelijkheid uit, richt zich op bewoners en gebruikers, gebruikt kunst op een structurele manier, functioneert in open netwerken en trekt die netwerken in haar structuur binnen. Dat presteren op langdurige basis in een zo complexe institutionele context en in een zo moeilijke buurt, is sterk werk."

2001

“AANTREKKELIJKE WOONBUURT”

BESCHRIJVING

Voor de herwaardering van de buurt Penitentiesstraat, dichtbij de stadskern, stelde Leuven elf deelprojecten voorop. Deze ingrepen maken deel uit van één globale visie om de verwaarloosde buurt om te vormen tot een aantrekkelijke woonbuurt. Concreet gaat het om de sanering van vroegere fabrieksterreinen, de inbreng van zeventig nieuwe woningen, de aanleg van vier openbare groenzones en de heraanleg van de Penitentiesstraat met bijkomende fiets- en voetgangersverbindingen.

IMPACT

Het project miste zijn effect niet en zette de buurt opnieuw op de kaart van Leuven. Er ontstond een nieuwe dynamiek, de wijk kreeg een frisse uitstraling, de leef- en woonkwaliteit verhoogde. Er kwamen verschillende jonge gezinnen in de buurt wonen en Leuven creëerde zo een voorbeeld van betaalbaar en kwalitatief wonen in de binnenstad. Het project was ook de aanzet tot verdere vernieuwing van de buurt met de renovatie van woningen door particulieren, een bijkomende

“VROEGER WAS HET HIER
MAAR EEN GRAUW STUKJE
STAD MET MIEZERIGE
ARBEIDERSWONINGEN.
MAAR DE STAD HEEFT ECHT
HAAR BEST GEDAAN.
NU IS HET EEN HEEL GEZELLIG
STUKJE LEUVEN.”

STAD	Leuven
PROJECT	Penitentienstraat
BESCHRIJVING	herwaardering als woonbuurt
JAAR	2001
CATEGORIE	geïntegreerd infrastructureel project

verkaveling en een nieuw woningbouwcomplex op de plaats van een vroegere loods.

INNOVATIE

De architectuur van de nieuwe woningen is van hoog niveau met een vernieuwende woningtypologie, een goede oplossing voor de parkeergarages en een zorgvuldige integratie in de omgeving. De bouw van deze nieuwe woningen ging bovendien gepaard met het herwaarderen van open ruimte. De ingrepen in de diverse beleidsdomeinen liepen gelijktijdig en waren ruimtelijk met elkaar verstrengeld. De uitwerking van zoveel deelprojecten op een beperkte oppervlakte was voor Leuven destijds een primeur.

PARTICIPATIE

De bewoners werden sterk betrokken bij het project. De stad Leuven hield infoavonden en organiseerde een buurtfeest bij de start van de eerste werf. De bewoners kregen ook de kans om via enquêtes en straatvergaderingen te overleggen en bepaalde

plannen bij te sturen, zoals de heraanleg van de Penitentienstraat of de inplanting van een groenzone. Door de uitgebreide communicatie en participatie verliep de uitvoering vlot. De buurt doet het ook opvallend goed op het vlak van samenleven van verschillende culturen.

QUOTE JURY

“De stad vervulde de rol van motor. Met plaatselijke exemplarische ingrepen werd de buurt gestimuleerd. Ook werd vanuit een sterke visie onderhandeld met de grondeigenaars in de buurt. Deze methodiek leverde een krachtige stedenbouwkundige strategie op. Gelijktijdig met de realisatie van het project stimuleert de stad in de wijk ook de integratie van verschillende culturen.”

COLOFON

Depotnummer

D/2010/3241/503

Verantwoordelijke uitgever

Guido Decoster, administrateur-generaal
Agentschap voor Binnenlands Bestuur
Boudewijnlaan 30
1000 Brussel

Redactie & lay-out

RCA Group

Fotografie

Niels Donckers, aanlevering door
stadsbesturen & projectverantwoordelijken

Met dank aan:

juryvoorzitters Maria De Bie en Filip De Rynck,
de stadsbesturen en projectverantwoordelijken
van de gepubliceerde projecten

**THUIS
IN DE
STAD**.BE

